

**LÄÄNE-VIRU MAAKONNA
RAHVARAAMATUKOGUDE
2021. AASTA TEGEVUSE ARUANNE**

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Põhilised tegevussuunad	3
1.1 Koroonaviiruse mõju	4
2. Juhtimine	5
2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud.....	5
2.2 Eelarve	6
1 348 429.....	6
2.3 Projektid.....	6
2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng	8
2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest	8
2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused	10
2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised	12
2.4.4 Erialahariduse omandamine	12
2.4.5 Töötajate tunnustamine	12
2.4.6 Raamatukogu haldusjuhtimine	12
2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele	13
2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas.....	13
3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine	13
3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat).....	16
3.1.2 Perioodika komplekteerimine	16
3.1.3 Auviste komplekteerimine	17
3.2 Inventuurid, mahakandmised	17
4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused.....	17
4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine.....	17
4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused. Üldistav ja muutusi näitav kokkuvõte.....	18
4.3 RVL teenindus.....	21
4.4 Laste- ja noorteteenindus	21
4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine	21
4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine.....	22
4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine	23
4.4.4 Laste- ja noorteüritused	24
4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused	25
4.6 Raamatukogu kui kohaliku pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond	26
4.6.1 kohalikul tasandil	29
4.6.2 riiklikul tasandil.....	29
4.6.3 rahvusvahelisel tasandil.....	30
4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele.	30
4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded.....	31
4.9 Andmebaasid.....	32
5. 2022. aasta tegevused	32
LISA 1. Personali koolitus	34
LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised.....	35
LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid.....	36
LISA 4. Laste ja noorteüritused	37
LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine.....	39

Sissejuhatus

Tabel 1

Maakond	Elanike arv (01.12.20)	KOV-de arv maakonnas	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Teenindus punktide arv	Kokku
Lääne-Virumaa	58 785	8	15	25	10	40

Üldkasutatavate raamatukogude arv:

2021.aasta lõpus oli maakonnas endiselt 40 raamatukogu, millest 25 olid harukogud.

Lisaks maakonna keskraamatukogule oli viis vallaraamatukogu, kaks harukogudega külaraamatukogu ja seitse iseseisvat külaraamatukogu. Teeninduspunkte oli eelmise aastaga võrreldes ühe võrra vähem.

1. Põhilised tegevussuunad

- Kohanemine tööga pandeemia tingimustes. Koduteeninduse osatähtsuse tõus.
- Covid-passide kasutuselevõtt tõi raamatukogudesse hulgaliselt inimesi, kes vajasid raamatukoguhoidjate abi tõendite koostamisel ja väljaprintimisel.
- Kontaktivaba laenutamise/tagastamise võimaluste laienemine. Erinevaid raamatukappe oli aasta lõpuks 8 raamatukogul ja tagastuskaste 27 raamatukogul. Kultuuriministeeriumi kriisiabi toetusest tellis LVKRRK URRAMI arenduse, mida saavad kasutada kõik Eesti raamatukogud, kellel on kasutusel raamatukapp.
- Kuigi registreeritud kasutajate arv kokkuvõttes langes tuntavalt, ei olnud laenutuste langus märkimisväärne ja tulenes suuresti kohallaenutuste langusest, kuna vahepealne olukord ei soosinud raamatukogus viibimist ja kohapeal lugemist. Sama võib öelda lapsi puudutavate arvude kohta. Laste lugemisharjumuste arendamisel tehti siiski olulist tööd ja Lugemisisu programmiga liitus 15 raamatukogu.
- Ebakindlale olukorrale vaatamata pakuti siiski oma inimestele erinevaid koolitusi, sündmusi ja näituseid. Mitmed piirangud ja ettevaatlikkus jätsid oma jälje osalejate arvudele. Samas pani see raamatukoguhoidjaid otsima teistsuguseid kanaleid ja meetodeid ürituste korraldamiseks.
- Märkatavalt tõusis raamatukoguhoidjate osalemine erinevatel koolitusel, sest need olid hõlpsasti veebis kättesaadavad. Suur osakaal oli digipädevuse koolitustel. Ka maakonnaraamatukogu korraldatud täienduskoolitused sai lõpuks läbi viidud planeeritud mahus.
- Kõikidele raamatukoguhoidjatele ja direktoritele viidi läbi teenuse- ja koolitusküsitlus ning rahuloluküsitlus.
- Lääne-Virumaa KRRK-s jätkati ruumide remondi ja väikeste ümberkorraldustega: uue ilme ja mööbli sai 4. korruse saal, 1. korrusele seati sisse mugava mööbliga „elutuba“ kohapeal olemiseks ja lugemiseks, digilehtede lugemiseks hangiti puutetundliku ekraaniga arvuti. Kuigi aasta lõpus tuli koroonaviiruse tõttu taas üritusi edasi lükata, toimus aasta jooksul mitmeid väga eriilmelisi üritusi. Päris uue üritustesarjana alustati vanematele inimestele jututubade-koosviibimiste korraldamist ning vabatahtliku eestvedamisel käivitus saksa keele kohvik.

1.1 Koroonaviiruse mõju

TEENUS

Suurem osa raamatukogudest läksid kevadel (11.03 – 03.05) kontaktivabale teenindusele. Soovijatele pakuti kontaktivaba laenutust. Osades raamatukogudes, sh kõikides Haljala ja Tapa valla raamatukogudes lahtiolekuajad ja teenuste kättesaadavus ei muutunud.

Maakonnas oli aasta lõpuks kasutuses 26 tagastuskasti ja 7 erinevat raamatukappi.

Ära jäid kõik sündmused ja ühistegevused. Raamatukoguhoidjad vastasid päringutele, telefonile ja e-kirjadele, kasutada sai arvuteid, printimis- ja paljundamise teenust. Viru-Nigula VRK-s olid kättesaadavad postipunkti teenused. Tavapärasest rohkem tuli anda lugemissoovitus nii e-posti kui telefoni teel. Ulvi rk-s tõsteti raamatunäituste tarbeks väiksemad riiulid aknalaua peale. Koolitused toimusid veebis.

Mais oli lugejatel taas võimalus raamatukokku tulla ja ise raamatuid valida ning muid teenuseid kasutada, kuid jälgiti kultuuriministeeriumi käitumisjuhendis kehtestatud piiranguid. Lisandus maski kandmise kohustus töötajatele ja lugejatele.

Sügisel, viiruse leviku ajal piirkonnas piirati ühes rk-s mõneks ajaks lugejate riiulite vahel liikumist.

Lääne-Virumaa KRK pakkus 11. märtsist 3. maini kontaktivaba laenutust. Ette tellitud raamatuid väljastati läbi akna argipäeviti kl 9-18, samuti sai teavikuid laenutada tellides need raamatukappi. Raamatuid sai tagastada tagastuskastidesse.

Jätkuvalt pakuti koduteenindust inimestele, kes raamatukogu külastada ei saanud. Raamatukogu lugejaarvutit sai kasutada hädavajadusel. Päringutele vastati telefoni teel, raamatukogu Facebooki lehel ja läbi kodulehe päringuvormi. Alates 10.märtsist tekkis info- ja leidumuspäringute ning pikendamissoovide esitamise võimalus raamatukogu veebilehel oleva chati kaudu. Aasta jooksul võeti vastu 288 chat päringut.

Alates 3. maist taasavati ukсед lugejaile ning taastusid tavapärased lahtiolekuajad. Jätkuvalt kehtis siseruumide täituvuse nõue kuni 25% ja 2 + 2 vahemaa hoidmise soovitus. Samuti tuli jätkuvalt kanda kaitsemaski. Avalikke üritusi ei toimunud ning näituste külastamine oli 2 + 2 reegleid järgides lubatud.

2021. aasta oktoobrist tekkis lugejaportaali võimalus ise lugejaks registreerida ID-kaardi, mobiil-ID ning smart-IDga. Urrami raamatukapi arendus tegi lugeja jaoks mugavamaks raamatute kappi tellimise ning töötajarakenduses on kappi tellitavatest reserveeringutest nüüd samuti parem ülevaade.

TARISTU

Maakonda lisandus 8 tagastuskasti ja 6 raamatukappi (neist 5 Cleveroni kappi). Kadrina rk sai uue ventilatsioonisüsteemi.

Hangiti uusi värviprintereid, kaasaegsed kuvareid ning klaviatuure, veebikaameraid ja kõrvaklappe/mikrofone, tahvelarvuti ja graafikalaud.

EELARVE

2021. aasta eelarves vähendati Tapa VRK-s 7,5% majanduskulude osa. Pandeemia tõttu kasutamata jäänud vahendite arvelt tekkis näiteks võimalus oma eelarvest soetada Väike-Maarja raamatukogule tagastuskast (kasutusse läks 2022.a alguses).

TÖÖKORRALDUS

Ümberkorraldusi tehti lühiajaliselt viiruse kohapealse leviku ajal. Lugejatel soovitati rohkem kasutada kontaktivaba teenust, piirati lugejate riiulite vahel liikumist. Tellitud teavikud paigutati eesruumidesse, kus lugejad teenindajatega kokku ei puutunud.

Raamatukogude töötajad viibisid valdavalt kontaktivaba laenutuse perioodil füüsiliselt töökohtadel, kui tegemist ei olnud isolatsioonivajadusega. Vähendati töötajate vahelisi kontakte ja harukogude töötajad enam peakogus laenutama ei käinud. Kontaktivaba laenutuse ajal korrastati fondi, ruume, paigutati ümber mööblit.

PARIMAD UUED PRAKTIKAD

- Suurim väljakutse oli viiruse eemale hoidmine raamatukogust olukorras, kus paljud koolilapsed olid haigestunud. Kaitstud isikuandmetest tulenevalt oli teadmatus, kes on haige, kes on lähikontaktne ja peab olema kodus karantiinis, kes on kontaktne aga võib liikuda kool-kodu marsruudil.
- Väljakutseks jäi terveks aastaks ürituste planeerimine – kas üldse korraldada, kuidas tagada tõendite kontroll, kas inimesed julgevad osaleda?
- Kui juba korra on ühistegevused piiratud või katkestatud, on keeruline inimesi uuesti kokku tuua ja meelitada tagasi raamatukogusse kõik need lapsed, kes on juba harjunud e-eluga.
- Mõnes raamatukogus polnud külastajad rahul maskide kandmise nõude ja üritustel Covid-passide kontrollimisega.
- Veenduti, et kaasaegse raamatukoguteenuse juurde kuuluvad kindlasti raamatukapp ja tagastuskast. Koroonaperiood kiirendas raamatukapi ostmist ja töösse rakendamist.
- Lugejatega suhtlemisel ja nõustamisel suureneb virtuaalteenuste osakaal; tõdemus, et ka raamatukogutöötajal endal tuleb pidevalt õppida digioskusi ja virtuaalmaailma teenuseid tundma. Probleemiks oli mõne töötaja kehv kohanemine e-võimalustega, vähene huvi interneti ja selle pakutavate võimaluste vastu suhtlemaks lugejatega, osalemaks koolitustel ja omavahelises suhtluses.
- Suurimaks õppetunniks osutus otsus proovida hübriidsündmusi. Koos järele vaatamisega on nendest sündmustest saanud osa mitu korda suurem hulk huvilisi kui olud ja ruumid võimaldaks.
- Keerulistes oludes oli raamatukogu peaaegu ainus kultuuriasutus, mille teenuseid veel kasutada sai. Raamatukogu oli ka oluliseks kohaks, kust saada adekvaatset infot ning raamatute lugemine aitas paljudel raskete aegadega hakkama saada.

2 Juhtimine

2.1 Raamatukogude võrgu struktuur ja nõukogud

Seoses õppetöö lõpetamisega Muuga koolis likvideeriti Muuga rk koolimaja osakond.

Kadus ära Haljala rk teeninduspunkt Haljala koolis. Kooliraamatukogu fond paigutati Haljala raamatukogu ruumi.

Arengukavad on maakonnaraamatukogul ja kõikidel vallaraamatukogudel peale Väike-Maarja:

Kadrina valla raamatukogu arengukava 2020 – 2023

Haljala Vallaraamatukogu arengukava 2020 -2025

Viru-Nigula valla raamatukogu arengukava 2021-2024

Tapa Vallaraamatukogu arengukava 2021–2025

Nõukogud on maakonnaraamatukogul ja kõikidel vallaraamatukogudel (va Väike-Maarja VRK), kõikidel Rakvere valla rk-del ja kolmel Vinni valla rk-l. Koroonast tingituna kõik nõukogud aktiivselt kokku ei saanud, kuid näiteks Viru- Nigula VRK nõukogu lõi aktiivselt kaasa raamatukogu arengukava koostamisel ning uue põhimääruse muudatuste ja edasise töö planeerimisel ning raamatukogu arendamisel.

2021.a maakonnaraamatukogu poolt läbi viidud raamatukoguhoidjate ja juhtide rahuloluküsitluses uuriti: rahulolu meeskonna ja juhtimisega (48% raamatukoguhoidjast hindas meeskonda väga heaks), töötingimustega olid üle poole väga rahul, töötasuga (16,2% raamatukoguhoidjatest ja 8,3% juhtidest väga rahul), olulise info saamisega (väga rahul 51,4% raamatukoguhoidjatest ja 58,3% juhtidest). Umbes pooled raamatukoguhoidjatest olid väga rahul sellega, et nende töö võimaldab neil kasutada oma võimeid, teadmisi ja oskusi ning nad saavad motiveerivaid tööülesandeid. Töök vajalike vahendite osas tunti kõige rohkem puudust ruumidest, erinevatest IT-vahenditest, aga ka mööbliesemetest ja raamatukappidest. Kuigi

koostöö teiste KOV-i asutustega on poolte juhtide meelest väga hea, annab soovida kaasatus kohaliku omavalitsuse tegemistesse ja arvestamine raamatukogu juhi arvamusega otsuste tegemisel. 21,6% raamatukoguhoidjatest ja 25% juhtidest näeb ennast seda tööd tegemas ka viie aasta pärast, umbes 19% on selleks ajaks pensionil. 75% juhtidest andis maakonnaraamatukogule riiklike ülesannete täitmisel hindeks väga hea.

Raamatukogude olukord maakonnas on üldiselt hea ja nende arvu piirkonnas peetakse piisavaks. Pigem on probleemiks mõnede raamatukogude väga vähene kasutamine seoses elanikkonna vananemise, vähenemisega ja koolide sulgemisega. Ilmselt peab hakkama varsti hindama mõnede raamatukogude jätkusuutlikkust ning korrigeerima raamatukogude võrku ja töökorraldust.

Teenuse kasutamist maapiirkondades raskendab halb bussiühendus või selle puudumine. Raamatukogu lahtiolekuajad on üldiselt seatud piirkonna bussiliiklust ja töönimeste liikumist arvestades. Kohti, millest raamatukogu jääb kaugele, teenindatakse välisteeninduspunktidega või pakutakse koduteenindust.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.20 €	Seisuga 31.12.21 €	Muutus
Eelarve kokku	1 917 351	1 925 495	+ 0,42%
sh keskraamatukogu	650 845	684 787	+ 5,22%
Personalikulu	1 365 916	1 348 429	- 1,28%
sh keskraamatukogu	533 290	526 589	-1,26%
Komplekteerimiskulu	327 632	335 791	+ 2,49%
sh KOV-lt	200 925	204 543	+ 1,80%
sh riigilt	126 707	131 248	+ 3,58%
sh keskraamatukogu	59 482	63 859	+ 7,36%
sh KOV-lt	27 301	30 463	+ 11,58%
sh riigilt	32 181	33 396	+ 3,78%
Infotehnoloogiakulu	42 458	63 785	+ 50,23%
sh keskraamatukogu	4746	21 828	+ 359,92%*

*Suurenes seoses URRAMi arendamise projektitoetusega.

Ürituste ja näituste kulu oli 13 147€ (sisaldab projektidega saadud raha). Seda oli eelmise aastaga võrreldes 42% rohkem.

2.3 Projektid

Tabel 3

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Eraldatud summa	Projekti üldmaksumus
Kultuurkapital			
Pärandkultuuri tutvustav fotonäitus „Kaunis Kohala“ (Uhtna rk)	01.05. – 30.06.2021	140€	218€
„Kirjanduslikud kohtumised raamatukoguaastal“ (Laekvere rk)	01.02. – 05.12.2022	500€	1400€
Kohtumine lastekirjanik Anti Saarega Jäneda ja Lehtse raamatukogudes (Tapa VRK)	15.03. – 30.11.2021	150 €	188,69 €

Kohtumine Jaanus Vaiksooga Tamsalu raamatukogus (Tapa VRK)	20.05. – 30.11.2021	156 €	196,89 €
Näitus „100 hetke Tapa raamatukogu ajaloos“ (Tapa VRK)	22.02. – 31.07.2021	500 €	940,32 €
Lauamängude soetamine Tapa raamatukogule (Tapa VRK)	25.11. – 30.12.2021	505 €	631,44 €
Sven Hõbemägi fotonäituse Eesti lindudest korraldamine (LVKRRK)	12.04. – 31.05.2021	400 €	885,60 €
Laste lugemisvõistluse "Kirjandusmäng 2021" maakondliku vooru korraldamine (LVKRRK)	15.03. – 15.05.2021	400 €	706,98 €
Kultuuriministeerium			
Täiendkoolitused raamatukoguhoidjatele – avaliku esinemise koolitus (LVKRRK)	01.04. – 16.12.2021	400 €	795 €
Täiendkoolitused raamatukoguhoidjatele – õppereisid Viimsi raamatukogusse (LVKRRK)	15.06. – 31.12.2021	400 €	920,1 €
KOKKU		3551€	6883,02 €
Kriisiabi - era ja KOV kultuurikorraldajate teenuste ümberkorraldamine			
Sõmeru raamatukogu (raamatukapp)	11.05. – 07.09.2021	7320 €	7474.34 €
LVKRRK - raamatukoguprogrammi URRAM täiendamine raamatukapi funktsionaalsusega	01.08. – 15.11.2021	16 320 €	22 340 €
Vinni-Pajusti raamatukogu (raamatukapp)	02.08 – 31.12.2021	7320 €	7320 €
Viru-Nigula VRK (raamatukapp)	05.2021 – 12.2021	10 140 €	10 140 €
Kadrina VRK (ventilatsioonisüsteem)	05.2021 – 12.2021	20 640 €	29 268,38 €
KOKKU		54 420€	76 542,72€

Kokku saadi erinevate projektidega 57 971€ ehk 76% projektide üldmaksumusest.

Uhtna raamatukogu toetust kasutati pärandkultuuri tutvustamiseks aianäitusega „Kaunis Kohala“. Eesmärk oli tervitada kooli vilistlasti hariduselu juubeliaastal.

Pakkudes Tapa raamatukogus lauamängude laenamise teenust, rikastatakse kogukonna vaba aja veetmise võimalusi ja soositakse korduvkasutust. Raamatukogu 100. juubeliks kokku seatud fotonäitus oli oluline kokkuvõtte raamatukogu ajaloost. Näituse tarvis kultuurkapitalilt saadud toetusega ostetud raamid jätkavad oma funktsiooni täitmist järgnevate näituste puhul. Kohtumised kirjanikega ärgitavad lapsi rohkem lugema ja laiendavad silmaringi.

Ventilatsioonisüsteemi paigaldamine Kadrina valla raamatukogu põhikokku löi tingimused, mis võimaldavad pakkuda nii töötajatele kui lugejatele ohutut keskkonda.

Tänu Kultuuriministeeriumi toetustele said raamatukoguhoidjad külastada Viimsi uut ja innovaatilist raamatukogu ning läbida avaliku esinemise koolituse.

Raamatukapi teenus on hädavajalik ning laiendab raamatukogu kasutamise võimalusi mitte ainult piirangute tingimustes. Raamatukapi teenust pakuvad Sõmeru ja Kunda alates septembrist. Vinni-Pajusti raamatukapp 2021.aastal veel tööle ei rakendunud, kuna paigutati gümnaasiumi juurde, kuhu edaspidi kolib uue hoone ehituse ajaks ka raamatukogu.

Kultuuriministeeriumi kriisiabi toetusest tellis LVKRRK URRAMi arenduse, mida saavad kasutada kõik Eesti raamatukogud, kellel on kasutusel raamatukapp.

Projekt „ Kirjanduslikud kohtumised raamatukoguaastal“ sai rahastuse kultuurkapitali 2021. aasta 4 jaotusest, kuid teostamisele läheb 2022. aastal. Projektiga viiakse läbi kirjanduslikud kohtumised Laekveres, Muugas ja Veneveres.

2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng

2021.a lõpus oli maakonnas 77 raamatukoguhoidjat (2020.a 78), neist 22 maakonna keskraamatukogus.

- 40 raamatukoguhoidjat ehk 52% olid kõrgharidusega. Nendest 29 omasid raamatukogunduslikku kõrgharidust.
- 8 maakonna raamatukoguhoidjat töötas osalise tööajaga.
- Kokku töötas raamatukogudes 85 inimest.
- Raamatukoguhoidja kutse oli 50-l töötajal.

Kadrina VRK Hulja harukogu töötaja naases lapsehoolduspuhkuselt septembris ja asendustöötaja lahkus. Viitna filiaali lahtiolekuaega vähendati kasutajate vähesuse tõttu, töötaja koormus vähenes 0,75lt 0,5-le.

Haljala VRK Aaspere haruraamatukogu töötaja läks pensionile. Raamatukogu kasutamine on vähenenud aasta-aastalt, seetõttu vähendati lahtiolekuaega kolmelt päevalt ühele. Võsu raamatukoguhoidja käib kolmapäeviti Aasperes ning Karepa raamatukoguhoidja Vihulas laenutamas.

Aasta teisest poolest tuli Rakke raamatukogu ruumidesse kultuurikeskuse renoveerimise tõttu ära mahutada ka kultuurikeskuse ja osaliselt ka muusikakooli tegevus, korduvalt tegutses seal vaksineerimispunkt.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

Vt ka LISA 1

Lääne-Virumaa raamatukoguhoidjad osalesid kokku 267 täienduskoolitusel (kõiki veebikoolitusi ei ole arvestatud). Koolitusteks kulus 5562 €, mida on eelmise aastaga võrreldes 18% vähem.

Tabel 4

Teema	Korraldaja	Osalejate arv
Kirjandus		
Luulelugu: maailma ja Eestit raputanud luuletajad	Tallinna Rahvaülikool	1
„50: kirjanikud keskpunktis“ Aidi Vallik ja Jan Kaus.	RaRa	1
Lugeja- ja infoteenindus		
Infootsing raamatukogutöötajatele	RaRa	6
“Kust ja kuidas võiks andmeid saada?”	Statistikaamet	1
E-raamatukogude koolitus	TLN KRK	3
Uurijatund: Mida otsida ja leida DIGARist ja DEAst?	Rahvusarhiiv	1
Tervist toetavad e-teenused	ERÜ, TLN KRK	6
Infopädevuse kursus	Tartu Ülikool	2
Laste- ja noorteteenindus		
Lastekirjanduse aastakoosolek	ELK	12
Nooruki käitumishäired ning aktiivsus- ja tähelepanuhäire	Adamson Koolitus	1
Algupärase lastekirjanduse päev	Tartu LRK	4
„Digitoremaid lugemisvõimalusi lastele“. ELKi õpipäev	ELK	1

Laps kirjanduses. Laps ja keskkond	ELK	1
"Lugemisisu 2021/2022" stardikoolitus	ELK	6
Haapsalu muinasjutukonverents	Lääne Maakonna KRK	3
Digipädevus		
Biblicamp 7. Digipädevused.	ERÜ Noorteklubi	1
Google Drive	Jõhvi KRK	3
DigiTarkuse e-kursus	TTÜ Avatud Ülikool	1
Plakatite kujundamine tasuta veebikeskkondades	TLN KRK	6
Fotograafia ja Photoshop	Kadrina Vald	5
MS PowerPoint	Jõhvi KRK	3
Kaasaegsed digilahendused ettevõtte kontoritöös	Järvamaa KHK	1
Digivahendite kasutamine töö ja enesetäiendamise toetamisel	Tartu Ülikool	1
Digipädevuse koolitus	Viru-Nigula vallavalitsus	1
Zoomi kasutamine	Jõhvi KRK	2
ITC0007 Elements of AI – tehisintellekti baaskursus	TalTeh	1
Praktilise küberturvalisuse erikursus	TÜ	1
KüberTarkuse e-kursus	TalTech	1
Juhtimine/arendus/turundus		
Argumenteeritus juhi tööriistana	SpeakSmart	2
Kliendikeskne protsessijuhtimine teenuspõhises organisatsioonis	RaRa	1
Isikuandmete kaitse seadusest raamatukogudele: edasijõudnutele	RaRa	3
Delegeerimise kiirkursus	TÜ	1
Tulevik on T-kujuline: töö ja kompetentsid 21. sajandi raamatukogus.	RaRa	4
21. sajandi raamatukogu	Creativity Lab Academy	1
Juhtide koolitusprogramm	RaRa	2
Kuidas erinevad isiksused meeskonnas koostööle inspireerida?	Kasak Solutions	1
Turundus ja kujundus sotsiaalmeedia ajastul	VIROL	2
A. Sibula erialapäev	TLN KRK	4
Turundus ja kujundus sotsiaalmeedia ajastul	Rahvakultuuri- keskus	1
Muud koolitused		
Vaimse tervise esmaabi	MTÜ Peasjad	2
Tööohutus ja töökeskkond	Tartu Tervishoiu Kõrgkool	1
Veebiseminar "Kas vanemaeliste arendamine on hobi või amet?"	TLÜ, Sotsiaal- ministeerium	1
Kultuurierinevused, normid ja stereotüübid	INSA	5
Eesti perekonnanimede ajalugu	EKI	2
Infokirjaoskus meditsiinis	TÜ Kliinikum	2

Teadushuviharidus – miks, kellele, kuidas?	Teadushuvi- hariduse Liit	1
Koõmaarne kommunikatsioon digikanalites	Tartu Ülikool	1
Koostööfestival „Tõeline inimene“	TLÜ	1
Vaimne kultuuripärand	TÜ	1

Lääne-Virumaa raamatukogutöötajad osalesid veel:

- Lasteraamatukoguhoidjate päeval Tartus
- EMKÜ teabepäeval
- Statistikaameti „Rahvaloenduse infopäeval“
- Maaraamatukogude suveseminar Hiiumaal „Raamatukogu muutuste keskel“
- Lääne-Virumaa AHI robotika koolitustel
- Rahvusraamatukogu korraldatud:
- Emakeelepäeva konverentsil "Eesti keele elujõust",
- Eesti teenusedisainipäeval "Ilusamat homset disainides"
- „Tulevik on T-kujuline: töö ja kompetentsid 21.sajandi raamatukogus“
- Kogude säilitusalasel seminari „Raamatu teekond: loogeldes loojangu poole“

Kuna koroonaaajal kasvas märgatavalt veebis toimuvate koolituste arv, olid need ka raamatukoguhoidjatele paremini kättesaadavad. Maakonnaraamatukogu vahendas infot huvipakkuvate veebikoolituste kohta nii sotsiaalmeedia grupis kui meili teel.

Koolituste korraldamisel tehti koostööd naabermaakonnaga.

Raamatukoguhoidjad märkisid ära Rahvusarhiivi uurijatundide kasulikkust koduloolises töös, kirjandusloengut krimikirjanduses orienteerumiseks, plakati kujundamise ja PowerPointi koolituste praktilisust, ametikirja oskuse vajalikkust. Samuti eneseabikoolitusi, mis õpetasid, kuidas ennast ja teisi hoida kriisiperioodil tugevamana. Õppereisi Viimsi raamatukogusse oli värskendav, andis inspiratsiooni ja näitas, kui kõrgel tasemel võib üks Eesti raamatukogu olla nii oma ruumilahenduste ja -kujunduse kui ka teenuste poole pealt. ELK korraldatud koolitused tulid kasuks lastetöö tegemisel.

2.4.2 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu korraldas maakonna raamatukoguhoidjatele kümme täienduskoolitust 46 koolitustunni ulatuses. Nende hulgas kaks väljasõiduseminari Viimsi raamatukogusse ja ühe õppereisi Helsingi raamatukogudesse keskraamatukogu töötajatele. Koostöös ETKA Andrasega korraldati täiskasvanuhariduse seminar. Pandeemiast tingituna toimusid pooled koolitused veebis.

Lisaks viidi maakonna raamatukoguhoidjatega läbi kaheksa infotundi veebis.

Koolitustel osalesid raamatukoguhoidjad kõikidest Lääne-Virumaa omavalitsustest ja kahest Ida-Virumaa omavalitsusest.

Tabel 5

Koolituse aeg	Koolituse teema	Koolitaja	Koolituse maht/kestus	Raamatukoguhoidjate arv/KOV-ide arv	Eelarve/koolituseks kulutatud summa
04.02	Ametikiri (veebis)	Sirje Mäearu (EKI)	5	28/8	Tasuta

18.03	Ülevaade krimikirjandusest (veebis)	Jaan Martinson	2	38/7	
29.04	Rohetiiger – mis see on ja millega tegeleb (veebis)	Birgit Kermes	2	24/8	Tasuta
27.05	Kuidas hoida vaimset tervist (veebis)	Anneli Salk	2	31/7	250
10.09	Väljasõiduseminar Viimsi raamatukogus: Sotsiaalse kaasatuse tööst TLN KRK-s, Tänapäeva kirjastuse väljaanded, Viimsi raamatukogu	Leelo Ainsoo, Tauno Vahter, Tiiu Valm	5	25/6	268 (Sellest 200 Kultuuriminsteeriumi toetus)
14., 16.09	Meediapädevus veebis ja digitaalne turvalisus	Angelica Õunapuu, Laura Annast (RaRa)	6	22/6	Tasuta
05.11	Väljasõiduseminar Viimsi raamatukogus: Lõimumis- ja kohanemisvaldkonna teenused. Rahva Raamatu väljaanded, Viimsi raamatukogu	Kätlin. Kõverik, Kaire Cocker (INSA) Renè Tendermann, Tiiu Valm	5	14/5	292 (Sellest 200 Kultuuriminsteeriumi toetus)
12.10	Praktiline avaliku esinemise õpituba	Meelis Sarv (TÜ Pärnu Kollež)	8	LV 12/4 IV 4/2	720 (sellest 400 kultuuriminsteeriumi toetus)
12.11	Õppereis Soome rkdesse.(Oodi, Kirkkonummi, Iso Omena)		6	12/1	1321
17.11	ETKA Andras elukestva õppe seminar. Kuidas ebakindlatel ja muutuvatel aegadel säilenõtkke olla? (veebis)	Monica Marfeldt, Ave Eero ETKA Andras)	5	17/6	Euroopa Sotsiaalfondi projekt

Raamatukoguhoidjad õppisid ametikirja koostamist, korrektset eesti keelt, eneseväljendust ja esinemisoskusi, tutvusid uudiskirjandusega ja krimikirjanduse paremikuga, keskkonnapoliitika kujundamisega, lõimumisteenustega ja vanemaealistele mõeldud tegevustega. Õpiti tähelepanu pöörama meediatarbimise harjumustele, infoga manipuleerimisele ning digitaalsele

turvalisusele. Aga ka seda, kuidas olla pikka aega hea töövõimega ning hoida oma vaimset tervist. Õppereisidel tutvuti erinevate raamatukogude kaasaegsete ja kasutajasõbralike lahendustega ning teenustega.

Koolitustel arendati järgmisi kutsestandardi kompetentse: kogude kujundamine, lugeja- ja infoteenindus, juhtimine ja arendustegevus.

2.4.3 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Vt ka LISA 2

Raamatukoguhoidjate esinemisi oli vähem kui varasemal aastatel, kuna vähem oli ka sündmusi, mida korraldada sai.

Raamatukoguhoidjad tutvustasid raamatukogutööd ja -tegemisi, raamatukogu ajalugu, oma piirkonnaga seotud ajaloolisi isikuid ja ettevõtteid. Lääne-Virumaa Keskraamatukogu töötajad esinesid raamatukoguteenuste ja elukestva õppe teemadel, rääkisid koostööst hoiuraamatukoguga, tutvustasid Iirimaa raamatukogudes saadud kogemusi ja Läti kolleegidele Eesti rahvaraamatukogude teenuseid.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Üks töötaja õpib 2021. aastast Tartu Ülikoolis kultuurikorralduse magistriõppes.

Üks töötaja lõpetas Eesti Rahvusraamatukogu juures kutsekoolituse (2020/2021) kursuse.

Üks Lääne-Virumaa KRK töötaja omandas eriala toetavat haridust Tartu Ülikooli Pärnu Kolledži teenuste disaini ja juhtimise eriala magistriõppes.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

- Viru-Nigula Vallavalitsus tunnustas Aseri raamatukoguhoidjat Marget Karnetovat pikaajalise panuse eest raamatukogu töösse.
- Vinni-Pajusti raamatukoguhoidja Maie Männiste sai Vinni-Pajusti Gümnaasiumi tänukirja laste raamatukoguringi juhendamise eest.
- Kultuuriministeriumi tänukiri Ere Käärmaale pühendumusega tehtud kultuuri, kirjandust ja kogukonda väärtustava töö eest Tapa raamatukogus.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogu pälvis Transpordiameti tunnustuse liiklusohutuse sündmuse kategoorias projektiga „Liiklusnädal Lääne-Virumaa raamatukogudes“.

2.4.6 Raamatukogu haldusjuhtimine

Vt ka LISA 3

Aasta jooksul tehti ainult väiksemas mahus remonditöid. Mitmed probleemid katustega (Tamsalu, Vajangu), küttesüsteemidega (Tapa, Võsu, Vergi), põrandaga (Väike-Maarja) ja ruumide kaasajastamisega lükkusid taaskord edasi. Võsupere rk katus lasi aasta jooksul kolm korda läbi, veekahjustused olid väga suured. Võsu rk ruumid ja sisustus on amortiseerunud, väga halvas seisus on Vihula rk.

Remonditöid teostati Aseris, Kiltsis; Rakkes vahetati garantiiremondi korras ära põrand, Tamsalus rajati õueterrass, valgustust uuendati Tapal, Vajangul ja Assamallas. Haljalas vahetati välja küttesüsteem.

Päris uute ruumide ootuses on kaks raamatukogu: Vinni multifunktsionaalse liginullenergiahoone ehitus sai rahastuse, sinna saab uued ruumid ka raamatukogu. Uued raamatukoguruumid Haljala ajaloolises köstrimajas peaks valmima 1. septembriks 2022.

Kõik Kadrina valla raamatukogu üksused said maja seinale ühesuguse õige nimega ja valla sümboolikaga tahvlid.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu ruumide seisukord on hea, jooksvalt on tehtud hooldusremonti. Jätkuvaks probleemiks on ruumipuudus, mida on püütud leevendada ümberpaigutuste ja kogude puhastamisega. 2021. aastal tehti hooldusremonti 4.korruse saalis

ja töötajate puhkeruumis (värviti seinad ja laed, puhastati põrandad). Telliti valgustusprojekt, mille alusel saaks 2022. aastal alustada valgustite väljavahetamist uuemate ja energiasäästlikemate valgustite vastu. 1. korrusele seati sisse elutuba, kus diivanil või tugitoolis istudes oleks mugav ajalehti ja raamatuid lugeda.

2.5.1 Juurdepääs liikumispuudega inimesele

Liikumispuudega inimesele on loodud juurdepääsuvõimalus 16-s raamatukogus, ühes saab esimesele korrusele. Ülejäänud 23-s on juurdepääs raskendatud või puudub üldse. 2021.aastal selles osas mingeid töid ei teostatud.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogusse on tagatud ratastooliga sissepääs kaldtee abil, korruste vahel saab liikuda liftiga. 1. korrusel on olemas inva-WC. Välisuksest sissepääsemiseks vajab ratastoolis inimene siiski sageli abi, sest uks on raske ega avane automaatselt. Hoone arhitektuurist tingituna ei ole välisukse ja -trepi ümberehitamiseks lihtsaid lahendusi.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

2021.a lõpus oli maakonnas 176 arvutitöökohta, neist 41 Lääne-Virumaa KRK-s.

Raamatukogutöötajate käsutuses oli 90 arvutit, mida on eelmise aastaga võrreldes kahe võrra rohkem.

2021.a saadi raamatukogudesse juurde kaks sülearvutit, neli uut töökohaarvutit, üks lugejaarvuti vahetati välja uuema vastu ja lisandus üks lugejaarvuti raamatukogusse, kus seda varem ei olnud. Raamatukogudesse osteti veel veebikaameraid ja mikrofoniga kõrvaklappe ning värviline priter/skanner/koopiamasin.

Kundas paranes internetikiirus ja Rakke sai lugejatele mõeldud wifi ühenduse. Peale ühe harukogu on wifi kasutamise võimalus nüüd kõikides raamatukogudes.

Infotehnoloogiline olukord maakonnas paraneb iga aastaga, kuid endiselt on mitmetes raamatukogudes kasutusel olevad arvutid üsna vanad. Lugejaarvutite keskmine vanus maakonna raamatukogudes oli 2021.a lõpus kuus aastat. Ligi pooltel raamatukogudel olid lugejaarvuteid, mis soetatud 2015. aastal või enne seda. Tarkvarana oli kasutusel valdavalt Windows 10, mõnes kohas ka Windows 7, Tapa vallas Ubuntu 20.04 ja 21.04.

Töötajaarvutite olukord oli parem, keskmine vanus oli neli aastat, kuid endiselt on kasutusel tööarvuteid, mis soetatud kuni kümme aastat tagasi. Tarkvarana oli kasutusel Windows 10, Tapal on osaliselt üle mindud juba Windows 11-le.

Lääne-Virumaa 1.korrusele seati üles puutetundiku ekraaniga lugejaarvuti digilehete lugemiseks. Lääne-Virumaa Keskraamatukogu on jätkuvalt ainus koht maakonnas, mis pakub pilveprintiteenust.

3. Kogud komplekteerimine ja töötlemine

3.1 komplekteerimise põhimõtted ja uuendused (sh e-teavikud)

LVKRRK komplekteerimisosakonna kaudu komplekteeriti teavikuid 7-le omavalitsusele. Tapa valla raamatukogudele, kes kasutavad raamatukoguprogrammi Riks, komplekteerib Tapa VRK.

Teavikute komplekteerimine toimub valikuliselt, lähtudes riiklikest juhistest, piirkonna elanike vajadustest ja soovidest, haridusasutuste ja teiste huvigruppide olemasolust. Et mitte liigselt dubleerida, arvestatakse RVL-i võimalustega, eriti valla siseselt.

2021.a kogude juurdekasv:

- Kokku osteti rahvaraamatukogudesse teavikuid (ilma perioodikata) 20 868 eksemplari 278 326€ eest, nendest maakonnaraamatukogu komplekteerimisosakonna kaudu 18 000 eksemplari (81 %).
- Raamatuid saabus 22 000 eksemplari (5% vähem kui eelmisel aastal)

- Muid teavikuid, valdavalt mänge lisandus maakonda 199.
- Võõrkeelseid raamatuid lisandus 974 eksemplari, neist 895 ehk 92% olid venekeelsed.
- Väärtkirjandust osteti 6099 eksemplari 53 556€ eest, mis moodustab 40,8% kogu riigipoolsest teavikuteostu toetusest.

Komplekteerimiskulu elaniku kohta oli kõige suurem Laekvere raamatukogul – 14,5 € elaniku kohta ning kõige väiksem Sõmeru raamatukogul – 4€. Keskmiselt oli maakonnas elaniku kohta komplekteerimisraha 5,7€.

Kohalike omavalitsuste poolt eraldatud teavikute toetus oli kõige suurem Vinni valla Laekvere raamatukogudel so 12,2 € elaniku kohta. Kõige väikesem oli toetus Rakvere valla Sõmeru raamatukogul, kus toetus elaniku kohta oli vaid 2,5 € ning LVKRRK-1, kus toetus oli vaid 2€ elaniku kohta. Omavalitsused eraldasid komplekteerimisraha keskmiselt 3,5€ elaniku kohta.

Maakonna teavikukogud 2021. a lõpus: kokku 651 344 eksemplari

- Raamatuid: 637 069 eksemplari
- Ajakirjad: 6093 aastakäiku
- Auviseid: 7086 eksemplari
- Muid teavikuid (peamiselt mängud): 943 eksemplari

LVKRRK 2021.aasta komplekteerimise eelarve oli 63 859€, sh riigipoolne eraldis koos lisatoetusega 33 396 € (52,3%) ja Rakvere linna eraldis 30 463 € (47,7%). Võrreldes aasta varasemaga suurenes komplekteerimiseelarve 7,4%.

Aasta jooksul saabus kogudesse 4266 teavikut.

Kogude ringlus tervikuna oli 2021.aastal 1,6. Osakondade lõikes oli suurim ringlus ilukirjanduse osakonnas (1,9), järgnes laste- ja noorteosakond (1,34) ning erialakirjanduse osakond (1,3). Kõige vähem ringlevad muusikaosakonna kogud (ringlus vaid 0,35).

Annetusena said maakonna raamatukogud 1402 eksemplari, sh “Lugemisisu” raamatuid 399 eksemplari 4371,35 € eest. Annetuste osakaal juurdekasvust oli 6,3%.

Raamatuid annetati 1287 eksemplari, ajakirju 61 aastakäiku.

Ringlus jäi eelmise aastaga võrreldes jätkuvalt sama madalaks: 0,8. Kõige suurem oli see LVKRRK-ss - 1,6. Ringlus on kõrgem suvituspiirkonna raamatukogudes (Haljala vald). Madala ringlusega paistavad kahjuks silma Laekvere raamatukogu (koos harukogudega) ja Tudu raamatukogu – ringlus vaid 0,3; Reola raamatukogu – ringlus 0,4.

Elanikkond maakonnas väheneb ja vananeb, see mõjutab ka kogude kasutatavust. 68% kojulaenutustest oli ilukirjandus. Eelistatakse eesti kirjandust ja ajaviitekirjandust. Lapsed laenutavad peamiselt koolikohustuslikku kirjandust.

Populaarsed olid oma maakonna kirjanikud Ain Kütt, Urve Tinnuri, Eha Veem.

Võõrkeelse kirjanduse laenutamine vähenes samuti. Kuigi venekeelseid lugejaid on mitmes piirkonnas, väheneb iga aastaga ka venekeelse kirjanduse laenutamine. Kõikidest laenutustest moodustas see 4,1% (2020.a 4,3%).

Ligi 9% kojulaenutustest olid ajalehed ja ajakirjad. Mõnedes maaraamatukogudes on perioodika laenutuste osatähtsus ligi pool laenutustest, näiteks 38% Vergi raamatukogus.

Tabel 6.

Raamatute laenutuste edetabel Lääne-Viru maakonnas (Urram+Riks)*

	Autor	Pealkiri	Laenutusi
1.	Owens, Delia	Kus laulavad langustid	664
2.	May, Nicola	Väike nurgapood	526

3.	Kassikäpp, Leelo	Kui vanad naised armuvad	495
4.	May, Nicola	Väike nurgapood. Taaskohtumine	454
5.	Kütt, Ain	Kuldse medaljoni mõistatus	436
6.	Tinnuri, Urve	Rabasaar	399
7.	Tinnuri, Urve	Õed	347
8.	Tinnuri, Urve	Leonora	346
9.	Moyes, Jojo	Armastatu viimane kiri	342
10.	May, Nicola	Väike nurgapood. Kingitus	328

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu täiskasvanud lugejate laenutuste edetabel (raamatud)

	Autor	Pealkiri	Laenutusi
1.	Owens, Delia	Kus laulavad langustid	222
2.	Petrone, Justin	Minu Viljandi: tagasi alguses	144
3.	Raud, Mihkel	Võtku homme mind või saatan	135
4.	Moyes, Jojo	Armastatu viimane kiri	123
5.	Läckberg, Camilla	Inglitegija	119
6.	Afanasjev, Vahur	Serafima ja Bogdan	114
7.	Ware, Ruth	Üks teise järel	107
8.	Läckberg, Camilla	Kuldne puur	103
9.	Riley, Lucinda	Liblikatuba	103
10.	May, Nicola	Väike nurgapood. Taaskohtumine	101

*Laste- ja noortekirjanduse laenutuste edetabel Lääne-Viru maakonnas (Urram+Riks)**

	Autor	Pealkiri	Laenutusi
1.	Rannap, Jaan	Nublu	195
2.		Tehnoloogia ja loovus	183
3.	Väljal, Silvi	Jussikese seitse sõpra	181
4.	Raud, Piret	Tobias ja teine B	178
5.	Kivirähk, Andrus	Kaka ja kevad	171
6.	Kivirähk, Andrus	Tont ja Facebook	166
7.	Tomusk, Ilmar	Kolmanda A kriminalistid	165
8.	Raud, Eno	Kalevipoeg	144
9.	Maasik, Jana	Enne lõppu	142
10.	Saint-Exupéry, Antoine de	Väike prints	132

Last- ja noortekirjanduse laenutuste edetabel Lääne-Virumaa Keskraamatukogus

	Autor	Pealkiri	Laenutusi
1.	Vallik, Aidi	Kuidas elad, Ann?	155
2.	Tomusk, Ilmar	Kolmanda A kriminalistid	147
3.	Tomusk, Ilmar	Kriminaalsed viineripirukad: neljanda A kriminalistid	135
4.	Keränen, Mika	Varastatud oranž jalgratas	130
5.	Raud, Piret	Tobias ja teine B	128
6.	Kivirähk, Andrus	Tont ja Facebook	126
7.	Rowling, J.K.	Harry Potter ja tarkade kivi	122
8.	Reinla, Astrid	Pätu	120
9.	Kivirähk, Andrus	Kaka ja kevad	110
10.	Kass, Kristiina	Samueli võlupadi	96

*Perioodika laenutuste edetabel Lääne-Viru maakonnas (Urram)**

	Pealkiri	Laenutusi
1.	Kroonika	3814
2.	Virumaa Teataja	3021
3.	Eesti Naine	1820
4.	Naisteleht	1634
5.	Maakodu	1516
6.	Postimees	1397
7.	Õhtuleht	1347
8.	Eesti Ajalugu	1273
9.	Imeline Ajalugu	1219
10.	Maaleht	1187

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu ajakirjade laenutuste edetabel

	Pealkiri	Laenutusi
1.	Horisont: Inimene. Loodus. Universum	267
2.	Looduses	216
3.	Burda Style	203
4.	Claycraft : pinch, coil, slab and throw	171
5.	Raamatupidamise praktik	124
6.	Eesti Loodus	119
7.	Tervis Pluss	114
8.	Akadeemia	103
9.	Mesinik	102
10.	Tiiu	99

**Ei sisalda Lääne-Virumaa Keskraamatukogu laenutusi*

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

Kogudesse lisandus raamatuid 22 000 eksemplari. 17 404 ehk 79% sellest oli ilu- ja lastekirjandus. Võõrkeelseid raamatuid saabus 974 eks, sellest 92% olid venekeelsed. E-raamatuid ei komplekteeritud, kuna puudub laenutuskeskkond.

Lääne-Virumaa KRK-sse osteti 3969 raamatut 51 775 € eest (võrreldes varasema aastaga 124 eksemplari enam), keskmiseks hinnaks kujunes 13,04 €.

Ilukirjandust osteti keskmiselt 2 eksemplari nimetuse kohta, populaarteaduslikku kirjandust 1 eksemplar. Järelkomplekteerimine toimub enamasti kooli lugemisvara osas, kui on tekkinud suurem nõudlus või kui lagunenuid raamatuid vajavad asendamist. Aeg-ajalt tuleb ka suure nõudlusega põnevike eksemplaarsust suurendada.

Võõrkeelseid raamatuid saabus kokku 260 eksemplari (6,2%), sellest 75,4% olid venekeelsed. Võrreldes varasemaga saabus võõrkeelset kirjandust 161 eksemplari vähem (sh 105 eksemplari venekeelseid raamatuid vähem).

Raamatuid kustutati 2341 eks., kustutuste osakaal juurdetulekust oli 56,2%.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Perioodika komplekteerivad kõik raamatukogud ise. Ajakirju osteti 983 ja ajalehti 226 aastakäiku, kokku 57 465 € eest so 17,1% kogu komplekteerimise kulust.

Kultuuriperioodikast on kõige rohkem raamatukogudesse tellitud Loomingu Raamatukogu, Sirp, Looming, Teater. Muusika. Kino., Vikerkaar, Muusika ja Akadeemia.

Lääne-Virumaa KRK-sse osteti perioodikat 10 969 € eest (15,8% kõigist ostudest). Ajakirju osteti 175 ja ajalehti 27 aastakäiku. Annetusena saadi ajakirju 15 ja ajalehti 13 aastakäiku. Kultuuriperioodika väljaandeid osteti 18 nimetust 437 € eest.

Ajakirju kustutati 142 aastakäiku.

Lisaks osteti 36 elektroonilise jadaväljaande lugemisõigust.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

2021.a lisandus kogudesse ainult 10 auvist, neist 9 LVKRRK-sse. Eelmise aastaga võrreldes on seda 3 korda vähem.

Auviste komplekteerimine väheneb iga aastaga, kuna nende kasutus väheneb. Auviste laenutused moodustasid kõigist laenutusest ainult 0,2% (1240 korda). Kõige rohkem on auviseid LVKRRK kogudes: 4720.

3.2 Inventuurid, mahakandmised

Kogudest kustutati 26 560 eksemplari raamatuid, 1213 aastakäiku ajakirju ning 157 auvist.

Inventuur viidi läbi Laekvere raamatukogus.

Aasta esimesel poolel korraldati Lahu raamatukogu (suletud 2020. aastal) fond ümber: uuem kirjandus liideti Rakke raamatukoguga; suurem osa laste- ja noortekirjandusest anti kohalikule koolile ja lasteaiale.

Muugas anti seoses koolimaja osakonna likvideerimisega osa koolimaja fondist üle Muuga põhifondi, osa kanti maha ja osa anti üle Laekvere Koolile.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

Kõige olulisemaks muudatuseks teenustes oli veel viie Cleveroni raamatukapi lisandumine maakonda. See muudab raamatukoguteenuse mugavamaks ja kättesaadavamaks mitte ainult linnas vaid ka väiksemates kohtades (Kadrina, Tapa, Kunda, Sõmeru, Vinni).

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu raamatukappi vormistati 2021.aastal 3128 pakki, välja neist võeti 3069 pakki.

Lugejate rahulolu-uuringu viis läbi Viru-Nigula VRK. Vastustest selgus, et üldjoontes ollakse rahul nii asukohaga, ligipääsetavusega kui ka lahtiolekuaegadega, samas sooviti, et Kunda maja oleks avatud ka esmaspäeviti. Teenindusega ja teenustega oldi rahul, kuid esile toodi kopeerimis-, printimis- ja/või skaneerimisteenuste kõrget hinda. Koolituste vastu on huvi madal, endiselt ollakse huvitatud kohtumistest kirjanike ja tuntud inimestega. Samuti soovitakse osaleda raamatuaruteludel ja lastele suunatud üritustel koos lapsega. Arvati ka, et võiks olla rohkem noortele suunatud üritusi või huvitegevust. Infot raamatukogu kohta saadi raamatukogu töötajalt, Facebookist, koduleheküljelt ja telefoni teel. Vähem kasutatakse infokanalina vallalehte, e-posti ja Instagrami.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine.

2021. a lõpus oli maakonnas kasutajate käsutuses 86 internetiühendusega arvutit, seda on eelmise aastaga võrreldes kahe võrra vähem. Kohapeal on olemas kohalikud vallalehed. Raamatukogudes olid saadaval erinevate võistluste võidutööd, piirkonna teiste ürituste reklaam, valimiseelne info.

Kuna riigiasutustega suhtlemisel on üha rohkem vaja digioskusi, siis vajavad tuge just vanemaealised kasutajad. Raamatukoguhoidjad jagavad ka digitarkust ning informeerivad oma kasutajaid petukirjade ja -kõnede eest. Igapäevaselt käiakse raamatukogus ID-kaardi põhiseid e-teenuseid ja pangateenuseid kasutamas, töötukassaga suhtlemas, tuludeklaratsioone esitamas,

tervisedeklaratsioone täitmas, Covidi vaksineerimistõendeid printimas, sotsiaalmeedias suhtlemas, muusikat kuulamas, arvutimänge mängimas jne.

Lääne-Virumaa KRK lugejate käsutuses on 18 lugejaarvutit. Kõigis teenindusosakonna lugejaarvutites on võimalik kasutada ID-kaarti ja printida, AIPis ja II korrusel olevatest lugejaarvutites on lisaks võimalik skaneerida, andmekandjale salvestada. Lasteosakonna lugejaarvutite juures saab kasutada graafikalaudu.

4.2 Raamatukogu kasutamine ja teenused. Üldistav ja muutusi näitav kokkuvõte.

Kõikides raamatukogudes oli tavapärase teenuste kõrval koopiaste tegemise võimalus, päringutele vastamine, abi interneti- ja e-teenuste kasutamisel. Mitu raamatukogu annab kasutamiseks oma ruume. Kirjandusürituste ja raamatukogutundide korraldamine sõltub piirkondlikest võimalustest ja sihtgrupi olemasolust.

2021. a tõusis koduteenust pakkuvate raamatukogude arv 17-lt 22-le. Samas vähenes koroonast tingituna teenuste pakkumine teistele hoolekandeesutustele.

8 raamatukogu pakkus kontaktivaba laenutamise teenust raamatukappi ja 27 raamatukogul oli kontaktivaba tagastamise võimalus tagastuskasti näol.

Omniva postipunkti teenust osutavad kõik Viru-Nigula valla raamatukogud ja Tapa VRK Vajangu harukogu. 2021.a alustas postipunkt ka Sõmeru rk Lepna harukogus.

Sügisest alates on võimalus URRAMi lugejaportaalis ID-kaardi, mobiil-ID ning smartID-ga lugejaks registreerida.

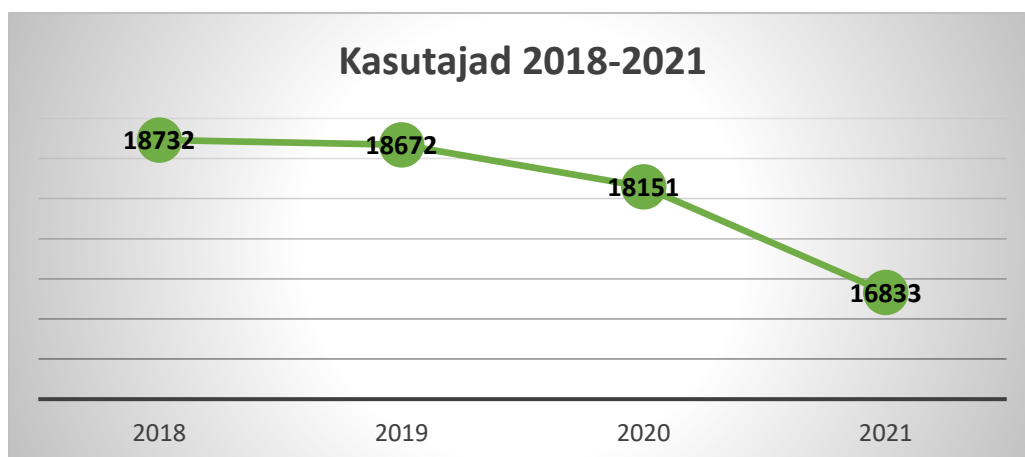
2021.a kasutas raamatukogu 28% maakonna elanikkonnast (2020.a 30,7%). Hõlve langeb iga aastaga, kuid viimase aasta langus oli üsna järsk. Paljud vanemad inimesedes maapiirkondades enam raamatukogus tervislikel põhjustel ei käi, nooremad käivad tööl teistes piirkondades ja raamatukokku ei jõua. Laste arv koolides väheneb ja sealt uusi lugejaid juurde tule. Oma mõju on kindlasti pandeemia jätkumisel, mõned inimesed ka seetõttu sel aastal raamatukokku tulla ei julenud.

Suurim on hõlve Haljala vallas tänu suvituspiirkondadele (37,5%), kuid ka seal on see langenud märgatavalt. Lääne-Virumaa KRK kasutas 38,7% elanikest (2020.a 40,5%). Madala hõlvega paistavad silma Sõmeru raamatukogu – hõlve 14,2% (sh on väga väikese kasutusega Lepna harukogu – hõlve 10,9%), Viru-Jaagupi raamatukogu – hõlve 15,7%.

Tabel 7

Raamatukogu	Lugejad 2020	Lugejad 2021	Muutus (+-)
Lääne-Virumaa	18 151	16 833	-1318
Sh LVKRRK	6081	5789	-292

Lugejaid oli 7,3% vähem ja see on viimaste aastate kõige suurem langus. Rahvaarv maakonnas kahanes 296 elaniku võrra (-0,6%), see tõusis ainult Rakvere vallas. Kasutajate arv tõusis siiski 9-s raamatukogus.

Lääne -Virumaa KRK hõlve oli 2021.aastal 38,7% (2020.aastal 40,5%). Registreeritud kasutajate arv vähenes 5%. Kojulaenutusi vähenes vaid 1% võrra ning laenutusi elaniku kohta oli 2021.a 11,3, iga lugeja kohta 29,2.

Külastused tõusid 8%, kuna sel aastal arvestati ka tagastuskasti ja raamatukapi külastusi, mida varem ei arvestatud.

Raamatu- kogu	Külastused 2020	Külastused 2021*	Muutus (+-)	Virtuaal- külast. 2020	Virtuaal- külast. 2021	Muutus (+-)
Lääne-Virumaa	246 672	239 701	-6971	254 787	225 314	29 473
Sh LVK RK	67 876	73 250	5374	35 055	36 128	1073

*Külastuste hulka on arvestatud ka raamatukapi ja tagastuskasti külastused.

Maakonna raamatukogudes oli keskmisel elaniku kohta aastas 4,1 külastust – enim Kadrina valla raamatukogudes (5,1 külastust), kõige vähem Sõmeru raamatukogus (sh Lepna harukogu) – 1,5 külastust.

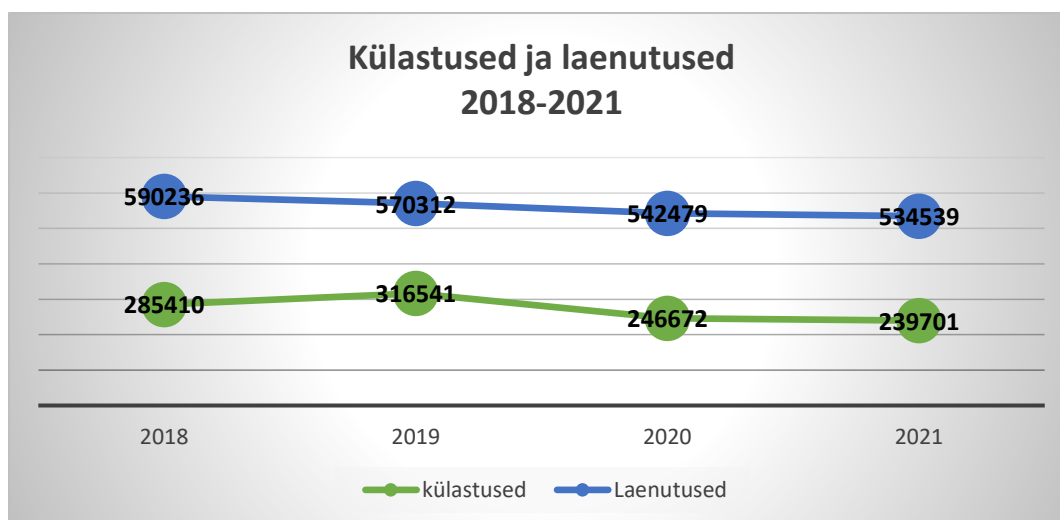
Külastuste ja laenutuste langus ei olnud nii järsk kui lugejate osas. Külastused tõusid 12-s ja laenutused 14-s raamatukogus.

Ebakindlusest tuleva olukorra ees laenutasid inimesed korraka rohkem. Siiski oli kokkuvõttes laenutusi vähem 1,5% ja külastusi 2,9%.

Laenutustest 45 645 ehk 8,5% olid kohalkasutused, mis vähenesid eelneva aastaga võrreldes 4%, kojulaenutused vähenesid ainult 1,2%. Laenutusi elaniku kohta oli 9,1.

Vahepealsed piirangud ei lubanud plaanipäraseid tegevusi (kohtumised, raamatukogupäevade üritused, ettelugemised, filmiõhtud, töötoad jne) korraldada ja see mõjutas oluliselt külastatavust. Suveperioodil külastavad raamatukogu aktiivselt puhkama sõitnud maakodude omanikud. Külaraamatukogu külastatavust mõjutas näiteks kohaliku kaupluse sulgmine.

Raamatu- kogu	Laenut-d 2020	Laenut-d 2021	Muutus (+-)	Päringud 2020	Päringud 2021	Muutus (+-)
Lääne-Virumaa	542 479	534 539	-7940	4703	3259	-1444
Sh LVK RK	170 073	169 290	-783	1679	1264	-415

Infopäringud

Infopäringud märgitakse jooksvalt statistikasse. Päringud vähenesid 31% ning päringud on tervikuna olnud viimased kolm aastat langustrendis.

Päringute teemad üldistatuna: uurimistööde materjalid, kodulugu, keskkond, sõidugraafikud, toitlustuskohtade lahtiolekuajad, asutuste aadressid, ristsõnade küsimustele vastused, erinevate seadmete kasutusjuhendid, COVIDiga seonduv, tervisetõendid, ostu-müügi lepingud jne.

Mõned näited päringutest: salapiirituse vahendamine; lasteraamatute auhindu võitnud teosed; alkoholismi tagajärjed; polaarlade taimestik; digipaketi registreerimine; põdrasambla leiukohad.

Lääne-Virumaa KRRKle on päringuid võimalik esitada ka Chati vahendusel. Sageli esitati päringuid teavikute leidumuse, raamatukogus pakutavate teenuste või raamatukogu poolt korraldatud/korraldatavate ürituste kohta Erialakirjanduses kordusid aasta jooksul sagedasti päringud Rakvere linna ja linnuse ajaloo kohta.

Raamatu- kogu	Virtuaalürituste arv		Virtuaalüritustel osalejate arv		Virtuaalürituste järelvaatajate arv*	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Lääne- Virumaa	2	8	0	30	0	68
Sh LVKRRK	0	0	0	0	0	0

Viru-Nigula valla raamatukogus sai ellu kutsutud lastele mõeldud virtuaalne jututuba Google Meeti kaudu. Kohtumised toimusid nädalas korra, kolmapäeviti. Igal korral sai lastele ette lugeda erinev raamatukoguhoidja. Samuti viidi läbi fotojaht, mille käigus saatsid kogukonnaliikmed ette antud kirjanduslikel teemadel fotosid, mida eksponeeriti raamatukogu Facebooki lehel. Väike-Maarja VRK-s oli üritus Alar Peegi ja gaididega „Matkatest ümber Eesti“, millest tehti ka veebiülekanne.

Raamatu- kogu	Virtuaalkoolituste arv		Virtuaalkoolitustel osalejate arv		Virtuaalkoolituste järelvaatajate arv*	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Lääne- Virumaa	0	1	0	19	0	160
Sh LVKRRK	0	0	0	0	0	0

*kui järelvaatamine võimaldati peale koolituse toimumist
Väike-Maarja VRK korraldas virtuaalse makrameetehnikas käepaelte õpitoa.

Raamatu- kogu	Virtuaalnäituste arv 2020	Virtuaalnäituste arv 2021	Virtuaalnäituste külastajate arv 2020	Virtuaalnäituste külastajate arv 2021
Lääne- Virumaa	2	6	135	4082
Sh LVKRRK	0	0	0	0

Vohnja raamatukogu tähistas 100. juubeliaastat virtuaalnäitusega „Vohnja raamatukogu 100“, Tapa raamatukogul olid näitused „Kulgemine ajajoonel. Tapa raamatukogu 100“, fotonäitus „100 hetke Tapa raamatukogu ajaloo“ ja „Tapa Linnaraamatukogu maja ja aja lugu“. Haljala Vallaraamatukogu Facebooki lehel on kaks pidevalt täienevat virtuaalnäitust: „Meie kant vanades ajalehtedes“ ja „Haljala raamatukogu ajalugu“.

4.3 RVL teenindus

RVL välja – 13 439 (2020.a 15 000)

RVL sisse – 13 441 (2020.a 14 585)

Lääne-Virumaa KRRK RVL sisse – 153 (2020.a 276)

Lääne-Virumaa KRRK RVL välja – 1707 (2020.a 1396)

RVL toimub peamiselt vallaraamatukogu siseselt. Harukogud võtavad sageli lisaks konkreetsetele tellimustele teistest valla raamatukogudest teavikuid valiku rikastamiseks. Kui teavikuga lugejal kiiret ei ole, siis liigub tellitu kohale kaks korda kuus koos uute raamatutega. Teavikuid transpordivad peamiselt raamatukoguhoidjad ise, kui on võimalik, kasutatakse vahendajatena tuttavaid ja vallaametnikke, piirkonna postiljon.

URRAMi siseselt kasutas Lääne-Virumaa KRRK-lt RVL-laenutuse võimalust 2021.aastal 9 raamatukogu (sh Kohtla-Järve raamatukogu). Maakonnasisene RVL oli kõige tihedam Kadrina Valla raamatukoguga.

2021.aastal tellisid RVLi vahendusel Lääne-Virumaa rahvaraamatukogud kõige enam ilu- ja lastekirjandust (sh venekeelset ilukirjandust), käsiraamatuid ja esoteerikat, kohustuslikku kirjandust lastele ning kõrgkooliõpikuid. RVL teel sisse telliti maakonnast võrdselt nii ilukirjandust kui erialakirjandust.

RVL sisse on vähenenud 123 laenutuse võrra, RVL välja suurenenud 311 laenutuse võrra.

Kõige rohkem telliti teadus- ja erialaraamatukogudest teatmekirjandust Lääne-Virumaa Keskraamatukogusse RVLi teel (teavikuid ja paberkoopiaid) Eesti Rahvusraamatukogust.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste-ja noortekirjanduse komplekteerimine

2021. a lisandus maakonna raamatukogudesse laste-ja noortekirjandust 2434 eksemplari.

Komplekteerimisel arvestatakse haridusasutuste olemasoluga piirkonnas, igas vanuses laste lugemishuviga, et kõigile oleks pakkuda nii kooli- kui ajaviitelugemist. Eelistatud on Eesti kirjanike looming ning kooli- ja lasteaia õppekavas olev kirjandus, aga ka auhinnatud raamatud. Komplekteerimisel tuleb jälgida kordustrukke kohustusliku kirjanduse teostest, et vajadusel lagunenud või kadunud raamat asendada.

Probleemiks on endiselt vanem lastekirjandus, mida keegi pole aastakümneid raamatukogust laenutanud ja need raamatud on maha kantud, kuid siis määrab kirjandusõpetaja need kohustuslikku kooli lugemisvarasse.

Lapsed ei ole aktiivsed ajakirjade laenutajad, kuid ajakirjad Täheke ja Hea Laps on tellitud pooltesse raamatukogusse.

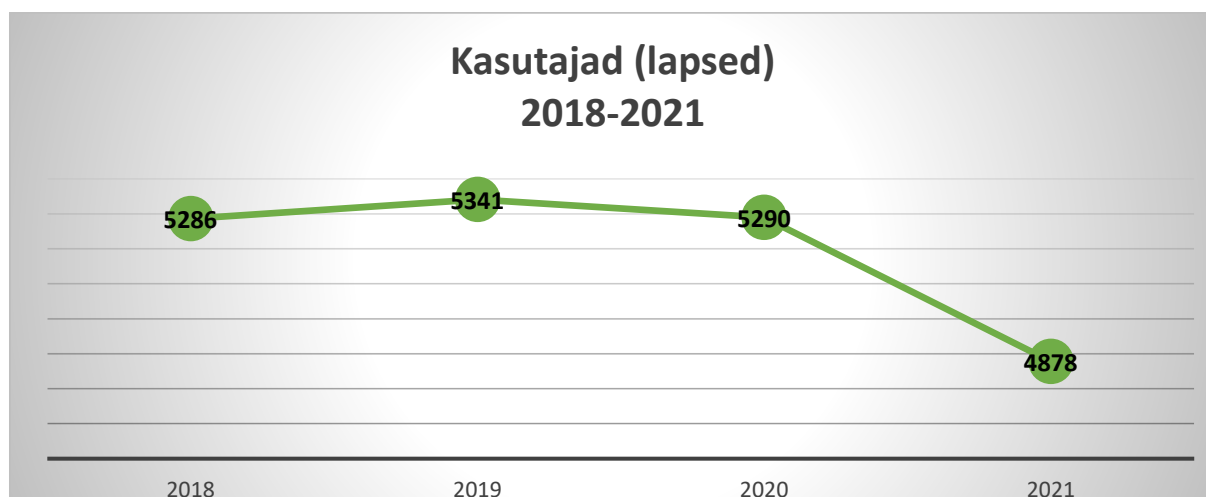
Lääne-Virumaa KRK komplekteerimispõhimõtted on endised: eelkõige püütakse kogudesse hankida piisaval määral kooli- ja huvilugemiseks mõeldud lugemisvara eelkoolieast põhikooli lõpuni nii eesti kui võõrkeeltes ning pakkuda õppekava toetuseks mitmekesist aimekirjanduse valikut. Eelistatakse eesti algupärandeid ning jooksvalt täiendatakse ka lauamängude, tegelusraamatute ja arvutimängude varu. Perioodika komplekteerimisel on põhimõtteks, et kättesaadavad oleksid need vähesedki Eestis ilmuvad lastele adresseeritud perioodilised väljaanded.

2021. aastal lisandus kogusse 1352 teavikut (2020.a 1357), neist raamatuid 1304 eksemplari.

4.4.2 Laste-ja noorte raamatukogu kasutamine

Tabel 8

Raamatukogu	Lugejad 2020	Lugejad 2021	Muutus (+/-)
Lääne -Virumaa	5290	4878	-412
Sh LVKRRK	1665	1541	-124

Koroona mõju oli eriti tuntav just lasteteeninduses (distsantsõpe, ära jäänud raamatukogutunnid ja lastele suunatud üritused).

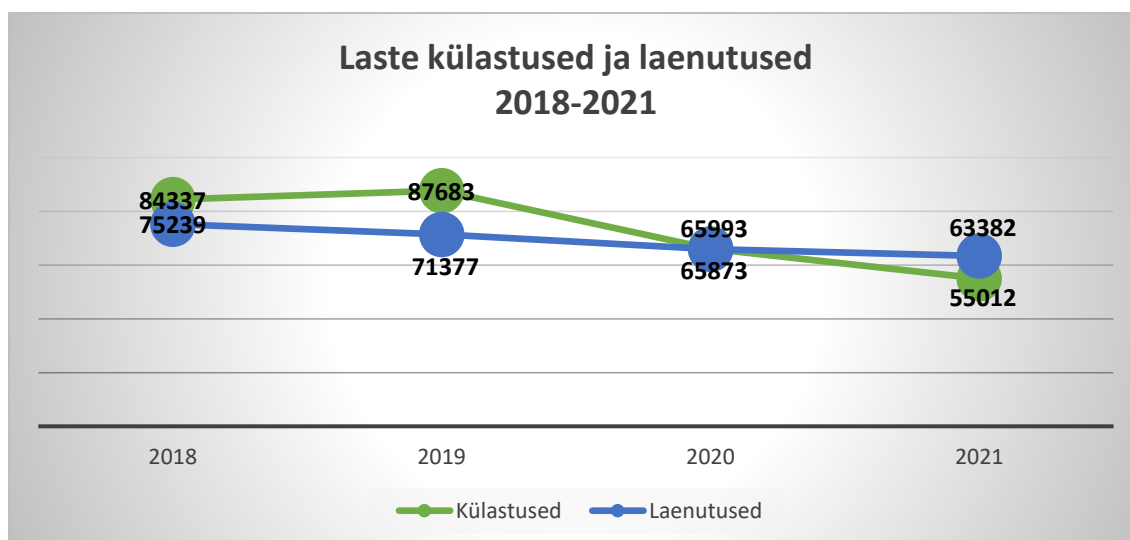
29% raamatukogude registreeritud kasutajatest olid lapsed. See suhe eelmise aastaga võrreldes ei muutunud. Samas oli laste arv teist aastat languses, 2021. a oli registreeritud lugejaid eelmise aastaga võrreldes 7,8% vähem. Lugejate arv tõusis 12-s raamatukogus.

Külastustest oli 23% laste külastused (2020.a 26,8%). Eelmise aastaga võrreldes oli langus 16,6%. Külastusi oli rohkem 10-s raamatukogus.

Laste laenutused on olnud kõige stabiilsemad. 2021.a laenutused vähenesid küll 3,8%, kuid nende osakaal laenutuste üldarvust oli üsna sama, mis eelmisel aastal - 13%. Laenutuste arv tõusis 13-s raamatukogus.

Lääne-Virumaa KRK-s moodustasid lapsed 26,6% lugejaskonnast (2020.a 27,4%) ja laste külastused 16,5% külastustest (2020.a 22,3%). Laenutuste osakaal oli 12,4%.

Raamatukogu	Külastused 2020	Külastused 2021	Muutus (+/-)	Laenut 2020	Laenut 2021	Muutus (+/-)
Lääne -Virumaa	65 993	55 012	-11111	65 873	63 382	-2491
Sh LVKRRK	15 152	12 110	-3042	20 197	18 645	-1552

Laste raamatukogude kasutamist mõjutasid kõige enam:

- Ära jäid paljud raamatukogutunnid ja lasteüritused.
- Karantiini tõttu ei pääsenud lasteaiarühmad raamatukogu ruumidesse ja õpetajad laenutasid raamatuid oma nimele. Ka distantsõppel olevatele õpilastele laenutasid lapsevanemad.
- Tavapärane ajaveetmine asendus raamatukapi kasutamisega või kiire külaskäiguga, sest koolimajas võisid lapsed olla ilma maskita, kuid raamatukoguruumides oli suurematel vajalik maskikandmine.
- Vanema vanuserühma lapsed käivad kaugemal koolis ja kohalikku raamatukogu kasutavad harva. Uusi lapsi enam peale ei tule.
- Õppetöö lõppemine Muuga mõisakoolis. Lapsed kasutavad enamasti raamatukogu seal, kus nad koolis käivad. Seetõttu tõusis jällegi Laekvere raamatukogu kasutamine laste poolt.
- Positiivselt mõjutas suvel toimunud raamatubingo mäng, millest lapsed hoolega osa võtsid.
- Enim laenutavad algklassilapsed, kes on raamatukoguga seotud raamatukogutundide ja suvelugemise nimekirjade kaudu.
- Lapsed ei saanud raamatukogus enam arvutis mängides aega veeta ning pidid asendustegevusi leidma lugemise näol.

4.4.3 Laste-ja noorteteenindus, s.h lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine.

- Lugemisisu programmiga liitus 2021.a 15 maakonna raamatukogu.
- Parimaks lugemisisu käivitajaks peetakse ettelugemist raamatukogutunnis. Kui ikka põnevad ja kaasahaaravad on nii tekst kui esitamine, paneb see lapsi koheselt rohkem raamatuid laenutama. Algklasside laenutuste edetabelis on esikohal need raamatud, millest raamatukogutundidest räägitud ning põhikooli ealistel need mida õpetaja soovib lugeda. Tapal tuli põhikooli kirjandusõpetaja klassiga raamatukogusse ja soovitas igale õpilasele personaalselt raamatu.
- Jätkati lasteaiade külastamist raamatukotiga ning raamatukogutundide korraldamist.
- Viru-Nigula ja Vinni-Pajusti raamatukogude juures tegutseb raamatukoguring.
- Suvised lugemisvõistlused ja raamatubingod on raamatukogudes populaarsed ja annavad lastele stiimuli lugeda ka suviti.
- Vinni valla raamatukogud korraldasid ühise tublide lugejate tunnustamisürituse.
- Osadel õpilastel on lugemisega raskusi ja sellepärast on ka nende lugemus väike.

Raamatukoguhoidjad tõdevad, et suur osa lastele laenutustest on raamatukoguhoidja järjepidev töö lapsega, lapsevanemaga, vanavanemaga, lasteaiapäetajaga, kooliõpetajaga, ringijuhendajaga jne.

Lääne-Virumaa KRK lasteosakond lähtub oma töös põhimõttest, et igas eas laps on raamatukogu lasteosakonda oodatud, sest vaid nii on lootust mõjutada tema suhet raamatuga ning toetada lugemisharjumust. Samas saab üha selgemaks, et raamatukokku tullakse eeskätt pärast tunde aega veetma, sõpradega suhtlema. Aastaga on populaarsust kaotanud mängimine PlayStationiga ja graafikalaudade kasutamine.

2021. aasta sügisel alustas oma 30. aastaringi kõige pisematele külastajatele suunatud ettevõtmine - jututare kodustele väikelastele. Raamatukogus toimetamise oskust on aastaid õpetatud 1. klassi lastele raamatukogumängu abil, mis aitab raamatukogus leiduvaid põnevaid varasid avastada ning julgustab iseseisvalt raamatuid valima tulema.

Projekt „Raamatukotid lähevad lasteaeda“ kestab juba 2015.aasta lõpust ning on end hästi õigustanud.

Üle-eestilise kirjandusmängu maakonnavooru tarbeks koostati kirjandusmänguks valitud teoste põhjal 4 viie küsimuse või ülesandega küsimuste plokki.

4.4.4 Laste- ja noorteüritused

Vt ka LISA 4

Kuigi paljud lastele mõeldud ettevõtmised jäid ära või tuli edasi lükata, tähistati siiski raamatukogudes liiklusnädalat, ettelugemispäeva, põhjamaade raamatukogunädalat, rahvakalendri tähtpäevi ja kohtuti kirjanikega. Toimusid Lugemisisu tunnid. Vaadati üheskoos joonisfilme ja mängiti lauamänge.

Valdavalt tehti ürituste korraldamisel koostööd koolide ja lasteaedadega või toetati nende üritusi enda panusega. Piirkondades, kus lasteasutusi ei ole, on lastele mõeldud ettevõtmisi vähe või üldse mitte, kuid suuresti sõltub see raamatukoguhoidja tahtest ja ettevõtlikkusest. Näiteks korraldas Karepa raamatukogu lastele kaks mängupäeva ja muidki üritusi.

- Ka koroona-olukorras olid raamatukoguhoidjad leidlikud ja leidsid lastega suhtlemisel teised kanalid: Viru-Nigula VRK raamatukoguhoidjad tegid lastele ettelugemist telefoni teel ning kuuel korral oli lastel võimalus raamatukoguhoidjaga kohtuda virtuaalses jututoas.
- Laekveres toimus vanemate klasside õpilastele kirjandusmäng Kahootis.
- Rakkes käis külas „Üks ei ole ühtegi“ festivali raames Piret Päär.
- Viru-Nigula VRK-s meisterdati valmis laste oma ajakiri, tehti koos küpsisetorti. Lisaks korraldati Viru-Nigulas ühisüritusena Viru-Nigula noortetoaga jõuluootuspidu raamatukogu ruumides.
- Vinni-Pajusti rk Suvelugemise Suvebingo oli populaarne ja selle lõpetamine oli omaette sündmus. Jätkus ka raamatukoguringi tegevus.
- Vinni valla raamatukogud korraldasid raamatukogupäevade ajal oma parimatele lugejatele ühise tunnustusüritus Roelas, millest sai osa 76 last. Kohaletulnuile esines Lasteteater Sõber, tublimaid lugejaid tunnustati järjehoidjate, kleepsude ja märkidega ning ühiselt mängiti vanu ringmänge.
- Kihleveres toimus suvelaager, kus lapsed said ujuda, lõket teha, grillida.
- Vergis toimus kalurite päeval lastele ettelugemine.
- Kadrinas korraldati lastekaitsepäeva raamatulaata.
- Tapa VRK viis läbi järjekordse üleriigilise etlusvõistluse „Ellen Niiduga Midrimaal“, mis toimus interneti vahendusel. Tapal räägiti ka pärandkultuuri ringi lastega Kalevipojast ja teistest muinasvägilastest. Menukad olid õueüritused: Raamaturetk ning Sõnaorienteerumine.
- Tapa valla lastel oli võimalus kohtuda Anti Saarega ja Jaanus Vaiksooga.
- Väike-Maarja VRK käis raamatute ja lugudega matkal ning jõululuuletustega laadal. Maakaitsepäeval oli raamatukogu väljas rukkililletelgiga, kus sai keskkonnasõbralikult uue lille omale külvata ning panna end proovile ristsõnas rukkilille ning tema sinise tooni temadel.

2021. aastal toimus Lääne-Virumaa KRK laste- ja noorteosakonnas 52 (-6) üritust koolieelikutele ja põhikooliealistele lastele. Nii väikest osalejate hulka ei ole aastakümnete jooksul lasteüritustel olnud: koolid ning lasteaiad olid küll avatud ja klassid ning lasteaiarühmad ka küllastasid raamatukogu, kuid oli tavaline, et kohal olid vaevalt pooled lastest. Kõige suurem osalejate vähenemine oli väikelastele mõeldud jututares.

- Suvel toimus traditsiooniline lahedaime suveraamatu valimine näituselt „Ninad suvel raamatusse“, mille käigus täideti 246 sedelit.
- „Meie toredad muinaslood“ - nii pealkirjastasid Rakvere Gümnaasiumi 2. b klassi õpilased rühmatöona valminud muinasjuturaamatute näituse.
- Ilon Wiklandi kohvritesse peidetud rändnäituse inspireerivas auras sündis soov katsetada natuke teistmoodi näitusevormi – tegevuste või mõistatamistega ühendatud kohvernäitust. Aasta jooksul sai kohvrinäitustelt uurida ja laenutada rännuraamatuid, vanu ajakirju, jõuluraamatuid.
- „Asja lood on sellised“ näituste sarjas sai aasta jooksul uudistada näitusi „Kotisuu räägib küll“ (näitus eri aegadest ja eri otstarbega kottidest), „Mäng on tõsine asi“ (eri aegade mänguasjad), aga ka kellasid ja lampe.
- Tänavuste raamatukogupäevade keskmes olev meediateema võimaldas käima tõmmata noored moedisainerid, kes riietasid ajakirjanduslikku materjali kasutades miss Meedia tiitlile kandideerivaid daame Klaarat ja Veerat. Lasteosakonna sööginurk sai newspaper decoupage'i abil selga uue kuue.
- Kuuviktoriini lahendamine suunab lapsi uurima lasteosakonna näituseid, infostende, otsima materjali internetist ja raamatutest.
- Lastega käisid kohtumas kirjanikud Eva ja Indrek Koff.

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Tabel 9

Raamatukogu	Kordade arv	Teenuste arv	Kasutajate arv
Aseri	65	82	7
Haljala	23	25	9
Jäned	4	4	1
Kadrina	35	35	13
Karepa	162	162	15
Kiltsi	2	2	1
Lepna	42	42	13
Muuga	45	45	3
Rakke	15	15	5
Saksi	25	70	1
Simuna	9	9	2
Triigi	16	16	1
Uhtna	12	24	1
Venevere	4	4	1
Vergi	40	40	5
Vinni-Pajusti	12	12	1
Viru-Jaagupi	82	89	4
Viru-Nigula VRK (Kunda)	72	77	4

Võsu	16	16	5
Võsupere	9	9	2
Väike-Maarja	18	18	5
LVKRRK	312	312	25
KOKKU	1020	1108	124

Märgatavalt tõusis nii koduteeninduse kordade (48%), teenuste kui kasutajate arv (30%).

Koduteenust osutati ka ajutiselt covidi tõttu eneseisolatsiooni jäänutele.

Raamatukoguhoidjad pakkusid kodukülastusel abi arvuti, nutiseadme kasutamisel ja postipunkti teenuste tarbimisel. Samuti vormistati soovijatele ajalehetellimusi ning pakuti printimisteenust.

Lääne-Virumaa KRRK -s kasutas aasta jooksul koduteenindust 25 inimest. Kõige rohkem laenutati eestikeelset ilukirjandust ning ajakirju.

Teenused teistele asutustele vähenesid, kuna koroonapiirangute tõttu oli hooldekodude küllastamine piiratud.

Tabel 10

Teenused teistele asutustele	Ürituste arv	Osavõtjate arv
Uhtna hooldekodu	Teavikute laenutamine (7x)	10
Kadrina hooldekodu	Teavikute laenutamine	144
Kohtumised "Rakvere Lille Kodu" noortele	4	15

Kadrina ja Uhtna raamatukogutöötajad toimetasid kontaktivabalt raamatuid hooldekodusse.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogus toimusid kohtumised Lille Kodu erivajadustega noortega. Loeti ette laste ajakirju ja juturaamatuid, lihtsamaid aimeraamatuid, vesteldi erinevatel teemadel ning mängiti mängu.

4.6 Raamatukogu kui kohalikkude pärandit jäädvustav, elukestvat õpet toetav ja vabaaja võimalusi pakkuv kultuurikeskkond

Maakonna raamatukogudes toimus 421 sündmust, millest võttis osa 6553 inimest. Kui sündmusi oli eelmise aastaga võrreldes vähem 13%, siis osalejate arv vähenes peaaegu 37%. Näituseid ja väljapanekuid oli 555.

Maanteeameti korraldatud liiklusnädalast võttis osa 12 raamatukogu. Osaleti Euroopa säästva arengu nädala kampaanias „Tund enne und mobla peost, naudi teost!“.

Erinevad väljapanekud tutvustasid elulooraamatuid, Sulev Nõmmiku, Heljo Männi, Ira Lemberi, Aleksei Turovski ja Jaan Rannapi jt loomingut.

Pärandkultuur ja kodulugu

- Uhtna raamatukogu osales aasta küla žürii vastuvõtmisel piirkonda tutvustava maastikumänguga „Kultuur elab Uhtnas“, põhjalikumalt tutvustati Uhtna topoteeki žürii esimehele Jüri Ratasele. Koostöös kooliga alustati Uhtna Põhikooli fotoarhiivi nähtavaks tegemisega.
- Tapa rk-s toimus pärandkultuuri-alane sündmus „Mina enne teid, nemad enne meid“, kus tutvustati pärandkultuuri näited elust, sajanditagustelt piltidelt.
- Tamsalus kohtuti kodukandi ajalugu talletanud raamatute autori Viivi Griffeliga.
- Vohnja raamatukoguhoidja tutvustas kohalikul perepäeval külalistele Vohnja küla ajalugu, valmis kodulooline fotonäitus „Lapsepõlv tädi Leidaga“.
- Gessu Välimäe fotonäitus „Pruuna mõis ja selle ümbrus“ Assamallas.

Kirjandusüritused

Marge Salumäe raamatu „Meie kitsed“ esitlus Mäehansu talus (HaljalaVRK), Paasvere mõisa taastatud valitsejahoones kohtumine Hinge Kaljundiga ja raamatu „Paasvere parunid“ esitlus (Lakvere), raamatu „Alender“ tutvustus Rakkes, Märt Treieri raamatu "Eluolulised lood" esitlus Tapal, Raimo Pullati raamatu „Viinameri“ esitlus Saksis.

Kohtuti kirjanikega: Ain Kütiga (Haljala VRK), Heli Künnapasega (Sõmeru), Eha Veemiga (Viru-Nigul VRK).

Karepal loeti raamatukogupäevade raames vanu ajalehti. Viru-Jaagupi raamatukoguhoidja tutvustas regulaarselt Seeniorklubile üritustel uusi raamatuid.

Töö- ja õpitoad

Taimetriiki töötuba ja jõulupärgade valmistamine Vergis, Korallküünalde valmistamine Rakkes. Lepna haruraamatukogus tegutses käsitööring ja toimus jooga treening.

Klubiõhtud, perepäevad jms

- Venevere perepäev teatrietendusega, õpitoad jõulupärja meisterdamisest ning küünalde kaunistamisest ning Urrami lugejaportaali tutvustamine.
- Sõmeru raamatukogu oli avatud valla üritusel „Maaelufestival + Maal Elamise Päev“, lastele pakuti võimalusi meisterdamiseks.
- Kodukandipäev Karepal.
- Salongiõhtu Bonzoga (Kadrinas), hingedeaja luuleõhtu muusik Hillar Vimbergiga (Viru-Nigul VRK), Ena Metsa jutuõhtu Tapal.
- Filmiklubi õhtud Kadrinas ja Huljal
- Projekti „Kino maale“ raames Norra lühifilmide programm Tapal.

Loengud, ekskursioonid

- Eripedagoog-logopeed Lena Jaago nõuandetund lapsevanematele ja pedagoogidele „Aita laps enesekindlaks“ Sõmerul.
- Erinevate kultuuride tutvustamine läbi kunsti loengute ja filmiklubi tegevuse Kadrina VRK-s. Tähelepanu alla Itaalia.
- Vinni valla raamatukogud korraldasid oma parimatele lugejatele ekskursiooni Haapsalusse.
- Vinni-Pajusti raamatukogu korraldas oma lugejatele etenduse Serafima+Bogdan ühiskülastuse

Erinevad üritused ja kampaaniad

- Kampaania „Vahetame piparkoogid luuletuste vastu!“ Viru-Nigula VRK-s.
- Tapa raamatukogu sõnaorienteerumine, mille käigus tuli kokku panna tsitaadid ja seejuures seigelda mööda kodulinna.
- „Kuus kultuuriküsimust“ oli Kadrina raamatukogu ja kultuurikoja ühisprojekt sotsiaalmeedias. Vastasid Kadrina valla tegusad inimesed.
- Piret Pääri jutufestival „Üks ei ole ühtegi“ Rakkes.
- Pargiluule - pinkide seljatugedele paigutatud tahvlikesed Eesti autorite loodusluulega Jänedal.
- Tapa raamatukogu ees avati mälestuspink kauaaegsele kultuuritegelasele ja koolimehele Juhan Kroonile. Raamatukogu korraldas ka juuniküüditamise mälestuspäeva.

Haljala Raamatukogu Seltsi 100. aastapäeva tähistati ajalooteemalise ettekandepäevaga. Raamatukogude asutamise 100. aastapäevi tähistati veel Kadilas, Tapal ja Jänedal. Muuhulgas valmisid Jänedal ja Tapa raamatukogude ajalugu tutvustavad fotonäitused.

Valik näituseid

- „50 koera õmbles Eve Milk“ (Haljala)
- „Päkapikud jõulu ootel“. Helle Nurmsalu päkapikkude kollektsioon (Tamsalu)
- „Raamatu uus elu“. Merike Valdma paberikunst (Võsu)
- „Raudteemajade saatus“ (Rakke)
- Fenno-Ugria Asutuse koostatud rändnäitus „Looduslikud pühapaigad“ (Rakke, Jäned)
- Norra suursaatkonna näitust „Norra lastekirjandus“ (Sõmeru)
- Kunstistuudio MTÜ Pistrik ulatuslik näitus keraamikast, graafikast ja joonistustest (Sõmeru)
- Aianäitus „Kaunis Kohala“ piirkonna hariduselu juubeliks (Uhtna)
- Norra saatkonna rändnäitus "Norramaale matkama" (Viru-Nigula valla rk-d)
- Aseri naiste kaunid pärlimaalid (Kundas)

Kunstinäitused

Valgevene graafika, Eesti illustraatorite kevadnäitus, Linoleumist kartulini (TYPA trüki- ja paberikunstikeskuse kõrgtrükitehnika näitus), Lapivaip 100. Minu Eesti täna, Kõitekunstinäitus TRIO. Sirje Kriisa, Tähti Roostalu, Tiia Eikholm (Tapa).

Virtuaalnäitused (vt lk 21).

Lääne-Virumaa KRK korraldas 76 üritust (sh 3 kontserti) ning 113 näitust ja väljapanekut. Pisut üle poolte üritustest olid suunatud lastele. Nii ürituste kui näituste suurusjärk on koguarvus sarnane eelmise aastaga. Üritustel osalejate arv (1054 inimest) kahanes aga enam kui poole võrra. Oma rolli mängib siin ka see, et pandeemia tõttu korraldati teadlikult sündmusi, mis suunatud väga väikesele sihtrühmale. Näiteks eakate jutuklubi, saksa keele kohvik jt. Suuri ja rahvarohkeid üritusi nagu laat, perepäev jmt ei toimunud.

Novembris tehti algust ka vanemaealiste päevase jutuklubiga, mis motiveeriks üksikuid inimesi kodust välja tulema, et omavahel suhelda ning kohtuda erinevate külalistega.

Tervisealaseid teabepäevi, mida raamatukogu korraldab koos Õdede Liidu ja Rakvere Haiglaga toimus nagu möödunud aastalgi vaid üks – teemaks vanemaealised ja toidulisandid.

Liiklusnädalal juhiti tähelepanu turvalisele käitumisele liikluses. Sai lahendada eri sihtgruupile suunatud viktoriine ja võita Maanteeameti poolt välja pandud meeneid.

Olulisemad sündmused

- Ungari kirjandusõhtu, mis toimus septembris koostöös Rakvere Kultuurikeskuse ja Ungari Kultuuri Instituudiga. Ungari kirjandust tutvustasid tõlkija ja toimetaja Lauri Eesmaa ning Eestit külastav Ungari professor Kriszta Tóth.
- Kohtumised kirjanikega ja raamatuesitlused – Ain Kütt, Yoko Alender, Indrek ja Eva Koff, Hannes Rumm, Peep Veedla.
- Harrastusteater Karakter näitlejad lugesid Dantet: „Õnne poole teel“.
- Virumaa kirjandusauhinna üleandmine Juhani Püttsepale septembris.
- Kontsert ja kirjanduslik kohtumisõhtu Aapo Ilvesega.
- Kontserdid „Vene talv“ (Kristjan Veermäe ja Kerstin Kullerkupp) ja Trio Didalli kromaatilistel kannedel.

Näitused

Näitustest domineerisid peamiselt läänevirukate loodusfotod: Kairo Kiitsaku fotonäitus, Sven Hõbemägi linnufotode näitus ja autoritund „Parem varblane peos kui tuvi katusel“, Võsu kooli õpilaste makrofotode näitus „Mustrid loodusest“, Janek Pärna fotonäitus ja Tiina Kriisa „Namiibia fotosafari“.

Kunstinäitused olid eriilmelised:

- Made Balbati illustratsioonid

- Kõitekunstinäitus Scripta manent VI „Forestonia. Estwald. Mine Metsa!“
- Emma-Liisa Kalviku suur klaasimaal "Rakvere lood"
- Disainer Liivi Leppiku 3d visioontekstiil "Üle silmapiiri..."

Rändnäitused olid kirjandusteemalised: Hans Christian Andersenist ja norra lastekirjandusest

4.6.1 kohalikul tasandil

Raamatukogude koostöö toimub peamiselt kohalikul tasandil, toetatakse teiste tegemisi ja palutakse toetust enda ettevõtmistele. Koostööpartneriteks on lasteaiad, koolid, rahva- ja seltsimajad, eakate klubid, seltsid, kandikogud, vallavalitsused ja teised raamatukogud. Muuseumidelt saadi näituste tarbeks materjali, pakuti oma fondidest täiendust muuseumi näitustele ja tuge uurimistöös.

Paiknemine ühises füüsilises keskkonnas kultuurimajaga, valla keskusehoonega, lasteaiaga või kooliga soodustab head koostööd. Rakke kultuurikeskuse renoveerimise tõttu tuli raamatukoguse ära mahutada ka kultuurikeskuse ja osaliselt ka muusikakooli tegevus. See tõi majja külastajaid, kes tavapäraselt seal ei käi, ja ka õpilastel oli võimalus kooli ja muusikatundide vahele jäävat aega raamatukogus sisustada.

Seltsimajad võimaldavad raamatukogudel kasutada oma ruume teeninduspunkti tegevuseks. Raamatukogude ruume kasutasid valimiskomisjonid, volikogude komisjonid, korteriühistud, seltsid, vabaihendused, korteriühistud, töötukassa, aga ka näiteks lauluring. Raamatukogudes sai ka vaksineerida. Raamatukoguhoidjad jagasid toidupakke distantsõppel olevatele lastele. Vinni valla raamatukoguhoidjad osalesid Eduard Vilde nimelise kirjandusauhinna žüriis, Lääne-Virumaa KRK töötajad Virumaa kirjandusauhinna žüriis.

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu peamised koostööpartnerid 2021. aastal olid:

- Rakvere Kultuurikeskus – Ungari kirjandusõhtu. Kultuurisündmuste info vahendamine elanikele.
- Rakvere Linnavalitsus – abi koduteeninduse korraldamisel, osalemine linna ühistes ettevõtmistes. Näiteks prügikoristustalgutel osalemine jmt.
- Õdede Liit ja Rakvere Haigla – tervisealase teabepäeva „Eakad ja toidulisandid“ korraldamine.
- Rakvere Gümnaasium – Demokraatiatreenni korraldamine abiturientidele raamatukogus.
- Rakvere Lasteaiad – Regulaarne raamatukoti viimine lasteaedadesse, raamatukogutunnid.
- VIROL – Konkursi „Aasta tegu Lääne-Virumaal“ hääletamise korraldamises osalemine. Virumaa Kirjandusauhinna laureaadi valimises osalemine ja tunnustusürituse korraldamine.
- Emakeeleõpetajate ainesektsioon – Maakondliku põhikoolide kirjandivõistluse läbiviimine. Ettelugemisvõistluse maakondliku vooru korraldamine.
- Maakonna raamatukogud – ELK „Lugemisisu“ programmi koordineerimine maakonnas.
- Virumaa Teataja – maakonnaleht aitab kajastada raamatukogus toimuvat.
- Kuulutaja – 2021. aasta lõpus alustas kord nädalas ilmuv tarbijaleht Kuulutaja maakonna raamatukoguhoidjate raamatusoovituste avaldamist.

4.6.2 riiklikul tasandil

- Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing – üritustel, koolitustel ja töörühmades osalemine.
- Eesti Lastekirjanduse Keskus - koolitused ja lasteprojektid, „Lugemisisu“
- Eesti Rahvusraamatukogu – erialased koolitused, üleriigilised arendusprojektid
- Kultuuriministeerium – projektid, koolitused.
- Hoiuraamatukogu
- ETKA Andras – koolitused, täiskasvanud õppija nädala korraldamine, maakonna tugivõrgustikus osalemine.

- Transpordiamet – Liiklusnädala korraldamine
- Eesti Vabaõhumuuseum, Fenno-Ugria selts, TYPA trüki- ja paberikunstikeskus, Eesti Nahakunstnike Liit, Made Balbat, Vastseliina Käsitööühing, Norra Suursatkond, Taani Suursaatkond – näitused maakonna raamatukogudes
- Viive Noor – kunstinäituste vahendamine Tapa rk-le
- Uhtna raamatukogu võõrustas Eesti Lastekirjanduse toimkonna kogemuste tuuri ja Kuusalu raamatukogutöötajaid.
- Viimsi raamatukogu – raamatukoguhoidjate koolituspäeva korraldamine.

4.6.3 rahvusvahelisel tasandil

Rahvusvahelisel tasandil tegi koostööd Akaa kunstiühendusega ja Akaa raamatukoguga Soome Tapa Vallaraamatukogu.

Erineva keele ja kultuuritaustaga inimeste sidususe suurendamine:

- Aseri raamatukogu keelekohvik oli kohalike seas populaarne, kuid sai covid-i tõttu toimuda ainult mõned korrad.
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogus jätkas tegutsemist keelekohvik inimestele, kelle emakeel ei ole eesti keel. Koroonatõttu jäid paljud kohtumised ära ja piirangute tõttu vähenes ka osavõtt, kuid aasta jooksul toimus 21 kohtumist, kevadel käidi koos kinodes vaatamas filmi „Eesti matus“.
- Keeleõppimise ja lõimumise eesmärgil töötas suvekuudel Lääne-Virumaa Keskraamatukogus vabatahtlikuna sisserännanu Süüriast.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele.

Raamatukogudes viidi läbi 699 individuaalkoolitust ja 147 rühmakoolitust 1476-le osalejale. Need arvud on eelmise aastaga võrreldes langenud.

Grupikoolitusi covid-i ajal toimus vähe või üldse mitte, eakatele mõeldud koolitused otsustati mõnel pool edasi lükata kuni viirus on taandunud.

Tapal toimus pärandkultuurialane koolitus ja õpiti valmistama liivakaarte, Saksis õpiti kasutama patsiendiportaali, Väike-Maarjas makrameetehnikat. Veneveres õpetati lugejaportaali kasutamist kogukonna perepäeval.

Lastele viidi läbi kasutajakoolitusi, kus õpetati kasutama lugejaportaali, raamatute ülesleidmist fondist. Vinni-Pajusti raamatukogu korraldas lastele tunni „Illustratsioon lasteraamatus“, kus peale erinevate kunstnike ja tehnikatega tutvumist pidid lapsed illustratsioone hindama ning võistluse Desmos keskkonnas, mille kompleksülesanne oli kokku pandud TLÜ Haridusteaduste instituudi poolt. Uhtna raamatukogus jätkusid laste tunnid kõikidele vanuseastmetele: räägite erinevatest lastekirjanikest ja nende raamatutest, "Raamatukogu kui labürint", kõikidele klassidele tund "Mida suvel sügeda".

Viru-Nigula VRK-s otsiti lastega arvutist viktoriinivastuseid, pilte värvimiseks ja joonistamiseks, aidati teha kooliülesandeid. Lapsed said abi ja muutusid julgemaks internetiotsingutes.

Raamatukogud pakkusid arvutikasutajatele individuaalset abi. Suur osa sihtrühmast olid vanemaealised. Peamised teemad olid ID-kaardi kasutamine, toimingud pangakontol, digiallkirja andmine, kuidas siseneda patsiendiportaali, reserveerida aegu digiregistratuuris, allalaadimine ja printimine, tervisedeklaratsiooni täitmine. COVID tõendite loomisest aidati enam kui 2900 inimest.

Lääne-Virumaa KRK-s jätkati keelekohvikuga eesti keele harjutamiseks, vanemaealiste mälu- ja arvutiteaduse ning ettelugemis- ja arutlusringiga Rakvere Lille Kodu erivajadustega

täiskasvanutele. Tänu vabatahtlikule abilisele lisandus alates novembrist kord nädalas ka saksa keele kohvik.

Individuaalkoolitustunde oli Lääne-Virumaa Keskraamatukogus 2021 .aastal 241, neist 223 viidi läbi teenindusosakonna poolt.

2021.aastal läbi viidud individuaalkoolitused võib liigitada teemade kaupa järgnevalt:

- raamatukogu andmebaase tutvustavad (lugeja.ee, Ester, Digar).
- e-riigi teenustega seotud (ID-kaardi kasutamine sh digiallkirjastamine, sertifikaatide uuendamine, smart-ID ja mobiil-ID aktiveerimine, tervisedeklaratsiooni täitmine, elukoha muutmine e-rahvastikuregistris jt).
- tark- ja riistvaraga seotud abi (tahvli- ja nutitelefoni kasutamine, nutikella seadistamine, uue arvutiga tööle hakkamine, viirusetõrje, rakenduste ja helifailide allalaadimine).
- e-post ja dokumendihaldus (e-postiaadressi loomine ja kasutamine erinevates keskkondades, dokumentide loomine, vormistamine, salvestamine, saatmine jne).
- interneti kasutus (bussipiletite ja lennukipiletite otsimine ja ostmine, sotsiaalmeedia kontode sh FB, Instagram loomine, internetipangandus).
- Kaugsuhtluse ja kaugtöövahendite kasutamine (Zoom, Google Meet).

2021. aastal aidati ja juhendati inimesi ka vaksineerimispasside loomisel, pensionifondi lõpetamise avalduste ning reasideklaratsioonide vormistamisel.

Rühmakoolitusi viidi teenindusosakonna poolt läbi 2021.aastal 12, neis osales 109 õpilast erinevatest koolidest: Rakvere Ametikool, Aegviidu Põhikool, Rakvere Vanalinnakool, Rakvere Reaalgümnaasium. Rühmakoolituste üheks osaks on tavaliselt tutvumine raamatukoguga, infootsingu ja andmebaaside kasutama õppimine, õppetööga seotud materjali otsimine. Koostöös Lääne-Virumaa Puuetega Inimeste Kojaga viidi läbi kaheksa nutitahvli individuaalkoolitust kodade juhtidele, et parandada nende omavahelist dokumentatsiooni- ja infovahetust

Lasteosakond viis aasta jooksul läbi 34 rühmakoolitust 525 osalejale, peamiselt raamatukogumängu ja Lugemisisu mängude vormis.

4.8 Raamatukoguteenuse turundus ja väljaanded

Kõikidel vallaraamatukogudel on olemas veebileht, mille kaudu jagatakse infot ka harukogudes toimiva kohta. 2021. aastal valmis Laekvere piirkonna raamatukogude ja Vinni valla raamatukogude ühised veebilehed. Alustati Rakvere valla raamatukogude ühise veebilehe loomisega. Selle valmides peaks olema kõikide maakonna raamatukogude info nende kodulehtedelt leitav.

Kodulehel on üleval ametlikud dokumendid, uute raamatute info, sündmuste reklaam ja kajastus. Aruandeaastal oli kodulehelt leitav Covidiga ja sellega seotud info, mis puudutas raamatukogude teeninduskorraldust jms.

Facebookis jagati operatiivset infot, meelelahutuslikumaid, kuid siiski kirjandusega seotud postitusi tähtpäevade kohta, kajastati toimunud sündmusi.

Raamatukogudel oli kokku 25 sotsiaalmeedia kontot, neist 3 lisandus 2021.a. Tehti 1532 postitust.

Lisaks veebikanalitele teavitati oma kasutajaid sündmustest ka otsesuhtluse teel. Kasutati võimalust jagada infot valla ajalehes, suurematest sündmustest maakonnalehes Virumaa Teataja ja ajalehes Kuulutaja.

Ajalehes Kuulutaja hakkasid sügisel ilmuma maakonna raamatukoguhoidjate raamatusoovitused. 2021. a jõudis ilmuda kuus soovitud. Rubriik reklaamib ühtlasi ka raamatukogude aastat.

Uhtna raamatukogul valmis voldik Uhtna piirkonna tutvustamiseks, mille üheks osaks oli Uhtna bingo.

Lääne-Virumaa KRK peamised kanalid raamatukoguteenuste tutvustamiseks on kodulehekül, sotsiaalmeedia (peamiselt Facebook, harvem Instagram) ja kohalikud meediaväljaanded (Virumaa Teataja, Kuulutaja, linnaleht Rakvere Sõnumid).

Sündmuste infot sisestatakse Rakvere linna kultuurisündmuste kalendrisse Kultuuriaken.

Kodulehe vahendusel pääseb lugeja raamatukogu elektronkataloogi Urram ja raamatukogu blogisse „Lugemispäevik“. Samuti on lingikogu kaudu kättesaadavad kõik olulisemad vaba juurdepääsuga andmebaasid.

„Lugemispäevik“ on Lääne-Virumaa Keskraamatukogu blogi, mis sisaldab raamatukoguhoidjate raamatututvustusi ja lugemissoovitusi. 2021. aastal tehti blogisse 62 postitust. Lisaks blogile haldab ja täiendab raamatukogu kahte kirjanduslikku kaarti: „Kirjanduslik jalutuskäik Rakveres“ ja „Lääne-Virumaa ilukirjanduses“.

4.9 Andmebaasid

Kodulehe vahendusel pakutakse lugejaile paljusid andmekogusid: URRAM, ESTER, RIKSWEB, ISE, ERB, DIGAR, DSpace, Riigiportaal, Elektrooniline Riigi Teataja, Euroopa Liidu Infoportaal jt.

Koduloo tarbeks säilitavad raamatukogud vallalehti, täiendatakse koduloo kartoteeki, koostatakse koduloo mape, täiendatakse raamatukogu kroonikat. Lääne-Virumaa kohalike valla- ja linnalehtede koduloolised artiklid on samuti kättesaadavad DIGAR artiklite andmebaasist kodulooliste märksõnade abil.

Lääne-Virumaa KRK töötajad lisavad teemasid Digarisse Lääne-Virumaad ja Rakveret puudutavatele koduloolist väärtus omavatele ning URRAMisse artiklikirjed ajakirjadest, raamatutest. 2021. aastal bibliograferiti Lääne-Virumaa Keskraamatukogu poolt Urrami kodulooportaali 111 kirjet.

5. 2022. aasta tegevused

Kuna 2022.aasta on raamatukogude aasta, korraldatakse sel puhul mitmeid üritusi, samuti pööratakse senisest rohkem tähelepanu raamatukogu võimaluste ja ürituste tutvustamisele. Toimub Nukitsa konkurss, ees on ootamas lugemistalgud, lastekaitsepäeva tegemised, kunsti- ja raamatunäitused, käsitöötoad, lauamänguõhtud ja palju muud. Raamatukogud kutsuvad külla huvitavaid inimesi, et külastajad raamatukogu jälle üles leiaks ja enda jaoks rohkem avastaksid. Suurt rõhku tuleb panna digi-kirjaoskuse õppimisele ja õpetamisele, uute võimaluste tutvustamisele ning abivajajate aitamisele.

Lääne-Virumaa raamatukogud löövad kaasa riiklikes suurprojektides ja püüavad erinevate tegevuste ja üritustega tõmmata senisest enam tähelepanu raamatukogus pakutavale, leida üles uusi huvigruppe. Raamatukogud on partneriks kõigile, kes soovivad oma sündmusi korraldada raamatukogu abil.

Jätkuvad raamatukoguhoidjate koolitused ja kokkusaamised, loodetavasti saab teoks ka pikalt edasi lükatud õppereis Soome rahvaraamatukogudesse ning väljasõiduseminar Tamsalusse. Täienduskoolituste korraldamisel on eesmärgiks jätkata koostööd teiste maakondadega.

Teavikute komplekteerimisel on ees ootamas keeruline aasta – raamatute oluliselt kallinenud hind ning eelneva aastaga võrreldes vähenevad riiklikud komplekteerimistoetused sunnivad tegema veelgi raskemaid valikuid. Siin võib abiks olla RVL, kuid kahjuks sõltub see transpordist ning teeb kohati soovitud teavikute kohaletoometamise väga aeglaseks.

Üha suurimaks väljakutseks on uute töötajate leidmine, sest paljud maakonna raamatukoguhoidjad on kas pensionieas või peagi sinna jõudmas, samas on raamatukoguhoidjate palgad jätkuvalt väga madalad. Seetõttu on üsna lootusetu leida raamatukokku tööle head spetsialisti, kes oleks ühtaegu hea kirjanduse tundja, ürituste korraldaja ja digioskuste õpetaja.

Vähenev elanikkond ning koolide sulgemine toob ilmselt lähiaastatel kaasa ka mõnede raamatukogude sulgemise. Ühtaegu on see kurb, kuid samas paratamatu, sest ressursse on mõistlik siiski suunata sinna, kus on neist maksimaalselt kasu.

Koostaja: Lea Lehtmets

Direktor: Kaili Õunapuu-Seidelberg
/allkirjastatud digitaalselt/

LISA 1. Personali koolitus

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse maht)	Koolituseks kulutatud (€)
Haljala VRK	23	86	348
Kadrina VRK	21	107	276
Laekvere RK	8	80	160
Rakke RK	17	123	119
Roela rk	2	21	113
Sõmeru rk	10	34	27
Tapa VRK	59	1777	1106
Tudu rk	1	9	9
Uhtna rk	6	24	0
Ulvi rk	6	66	350
Vinni-Pajusti rk	14	137	656
Viru-Jaagupi rk	4	18	40
Viru-Nigula VRK	35	3745	137
Väike-Maarja VRK	15	116	208
Lääne-Virumaa KRK	46	740	2013
KOKKU	267	7083	5562

LISA 2. Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu:

Kaili Õunapuu-Seidelberg

- Säilitusalasel seminaril "Raamatu teekond: loogeldes loojangu poole" „Hoiuraamatukogu kui rahvaraamatukogu oluline koostööpartner“ (veebiülekanne)
- Läti rahvaraamatukogude direktoritele „Rahvaraamatukogu teenuste arendamine Eesti raamatukogudes“ (veebiülekanne)

Tiina Kriisa

- Ametnike välitööde seminaril Kääpa rahvamajas „Rahvusvaheline kogemus: raamatukogude koostöö ja osalemine riiklikes programmides“

Lea Lehtmets

- Vaegkuuljate ühingule LVLRK-s „Mida raamatukogus teha saab“
- „Andras 30“ minikonverentsil Rakveres „Raamatukogude panus elukestvasse õppesse“

Haljala Vallaraamatukogu

- Raudla tutvustas Võsupere raamatukogu tegemisi Klassikaraadio saates „Raamatukoguhoidja“, saatejuht Miina Pärn.
- M. Parksepp esines ettekandega Haljala raamatukogu ajaloost Haljala Raamatukogu Seltsi 100. aastapäeva üritusel.

Saksi raamatukoguhoidja Sirje Võsa:

- „Moe piiritustööstuse muuseum 50“ ettekanne muuseumi II järgu ja teemapargi avamisel.
- „Kurbergid ja praegune Tapa vald“ esitlus kohalikele elanikele valminud PowerPointis. Kasutatud seda Moe muuseum-teemapargis 4 korda.

Uhtna raamatukogu direktor Inge Pikkoja:

- ETKA Andras ja Eesti Külaliikumine Kodukant vebinar „Kuidas läbi kogukondade ja kohalike omavalitsuste koostöö jõuda täiskasvanud õppijani?“ ettekanne „Raamatukogu potentsiaal õppimisvõimaluste pakkujana“

LISA 3. Raamatukogude ehitamine, renoveerimine, remondid

Raamatukogu nimi	Teostatud tööd (2021)
Aseri	Väliskoridori remont.
Rakke	Laenutusosakonna põrandakatte vahetamine (garantiiremont).
Sõmeru	Raamatukogu põranda vaipkatte vahetus 283 m2 ulatuses.
Muuga	Ehitati raamatukogule puukuur.
Haljala	Kesküttesüsteemi vahetus, välistrepi katkiste plaatide asendamine uutega.
Varangu	Uus õhksoojuspump.
Võsupere	Katuse ja lae remont.
Tapa VRK	Alustatud Internetipunkti vihmavee süsteemi ja fassaadi renoveerimisega.
Lääne-Virumaa KRK	Hooldusremont 4.korruse saalis ja töötajate puhketoas.

LISA 4. Laste ja noorteüritused

Raamatukogu nimi	Ürituse nimi	Osavõtjate arv
Aseri	Lugemisisu	27
Haljala	Uurime sugupuud	11
	Vanaaja jõulud	131
	Leivapäev	11
Hulja	Lõbus vaheaeg	41
	Meisterdamised lastele	75
Jäned	Lugemisisu tunnid (6x)	50
	Metsalood: Ega mets tühi ole	15
Jäned + Lehtse	Kohtumine Anti Saarega	68
Kadrina	Lasteraamatute laat	100
Karepa	Mängupäev (2X)	34
Kihlevere	Savist meisterdamine, näomaalingute tegemine	6
Kiltsi	Ettelugemine lasteaias	17
Laekvere + Muuga	Lugemisisu teematunnid	52
Laekvere		
Lehtse	Lugemisisu tunnid (4x)	29
Lepna	Mänguasjade laat	1
Rakke	Jutufestival „Üks ei ole ühtegi“	51
Roela	Nukitsamehe suveraamatukogu avamine	25
Saksi	Kohalikud nääritraditsioonid nõuka-ajal	7
Simuna	Lugemisisu luuleraamatud	9
Sõmeru	Kadripäev raamatukogus	14
Tamsalu	Kohtumine Jaanus Vaiksooga	94
	Lugemisisu on suur	42
Tapa	Lugemisisu (10x)	173
	Ellen Niiduga Midrimaal	44
	Raamaturetk	47
Tudu	Ettelugemispäev „Kultuurne hunt“	13
Uhtna	Hariduselu aastapäeva tähistamine koolis „Kuidas kõik algas...“	100
	Raamatukogutunnid (17x)	
Ulvi	Põhjamaade raamatukogunädala lugemine hommikuhämaruses	24
Vajangu	Lugemisisu	6
Varangu	Pannkoogihommik	2
Vergi	Mängutuba kalurite päeva	19
Viitna		
Vinni-Pajusti	Suvebingo	21
Viru-Jaagupi	Emadepäeva meisterdamistuba	6
	Mul on lugemisisu	43
Viru-Nigula valla rk-d	Virutaalne jututuba	9
	Raamatukoguring	69

	Lugemisisu	27
	Koolivaheaja tähistamine	81
Vohnja	Mets- ja koduloomad: ettelugemine ja vestlusring	24
	Lilletrüki töötuba	5
Võsupere	Ettelugemispäev	14
Väike-Maarja	Manni-Tõnni matk: A. Valliku ja I. Lemberi varamust	56
	Etendus „Vares Villemi jõulud“ laste jõulupeol	31
Lääne-Virumaa KRK	Koolivaheaeg mikroskoobiga	11
	Äraarvamisvõistlus „Vapijaht“ näituse „K/Vapist välja“ põhjal	18
	Loeme end koolivaheajale koogi ja moosiga	25
	12+ noorte vestlusklubi (2 kohtumist	7
	Põhjamaade kirjanduse nädal“, hommikuhämaruses lugemine	11
	Suvised sevimised muinasjututoas: supermandalad	61
	Liiklusnädal raamatukogus	25
	Rakvere Gümnaasiumi 2.b klassi muinasjuturaamatute esitus, näituse avamine	15
	Jõuluetendus „Valge muinasjutt“ lasteaialastele	13

LISA 5. Raamatukoguteeninduse maakondliku koordineerimise ülesannete täitmine

KOGUDE KOMPLEKTEERIMINE JA TÖÖTLEMINE

Lääne-Virumaa rahvaraamatukogude komplekteerimisel lähtutakse järgmistest dokumentidest:

- kultuuriministri 12. juuli 2004.a määrusest nr 9 „Rahvaraamatukogude töökorralduse juhend“
- kultuuriministri 9. jaanuari 2015.a määrusest nr 1 „Rahvaraamatukogude riigieelarvest finantseeritavate kulude jaotamise kord“
- Rakvere Linnavalikogu 21. jaanuari 2015 määrusest nr 1, „Lääne-Virumaa Keskraamatukogu põhimäärus“
- Lääne-Virumaa Keskraamatukogu direktori 08.06.2015 käskkirjaga nr 1-1/8 kinnitatud dokumendist „Lääne-Virumaa Keskraamatukogu komplekteerimispõhimõtted“.

Teavikud tellitakse läbi komplekteerimisosakonna, mille käigus osakonna juhataja kogub kokku raamatukogude soovid, koostab koonddokumentimise, teeb kõigi tellitavate nimetuste osas hinnavõrdluse ning vormistab seejärel tellimused.

Komplekteerimisosakonda saabunud teavikud kataloogitakse, sisestatakse URRAMi andmebaasi ning vormistatakse raamatukogude saadetised. Saadetised jõuavad maakonna rahvaraamatukogudesse kaks korda kuus (transpordi korraldab kohalik omavalitsus).

Komplekteerimisosakonna juhataja peab jooksvat kulude rahalist arvestust raamatukogude ning KOV-ide lõikes, edastades rahakasutuse aruanded iga kuu kohta Rakvere Linnavalitsuse rahandusosakonnale ning raamatukogudele.

Lisaks uutele teavikutele tegeleb komplekteerimisosakond ka annetuste ning järelkomplekteerimisega (sh teeb tihedat koostööd Hoiuraamatukoguga).

RAHVARAAMATUKOGUDE TEGEVUSEKS VAJALIKE BIBLIOGRAAFIA-, TÄISTEKST- JA MUUDE ANDMEBAASIDE LOOMINE JA PIDAMINE

Maakonna 7 omavalitsuses (sh Rakvere linnas) on kasutusel raamatukogusüsteem URRAM koos koduloo andmebaasiga. Igapäevaselt tegeldakse raamatukogusüsteemi andmete täiendamise ja parandamisega (topelkirjete ühildamine, märksõnade lisamine jms).

Koduloo andmebaasi täiendatakse vastavalt vajadusele. Lääne-Virumaa KRK bibliograaf lisab teemasid Lääne-Virumaad puudutavatele koduloolise väärtusega artiklitele Digaris ning lisab URRAMisse artiklikirjeid ajakirjadest, kogumikest ning märksõnu Lääne-Virumaa koduloolistele raamatutele.

RAHVARAAMATUKOGUDE STATISTILISE ARUANDLUSE KORRALDAMINE JA TEGEVUSE ANALÜÜSIMINE

Maakonna rahvaraamatukogud esitavad maakonnaraamatukogule aasta alguses eelmise aasta tegevuse kohta statistilise ja sisulise aruande. Maakonnaraamatukogu peaspetsialist nõustab eelnevalt raamatukogude juhte esitatavate andmete osas ja informeerib neid aruandluses toimunud muutustega. Statistilised aruanded kontrollitakse üle ning edastatakse Eesti Rahvusraamatukogule. Seejärel koostab peaspetsialist koondaruande maakonna raamatukogude tegevusest.

Aasta algul tehakse kokkuvõtlik ülevaade eelmisest aastast ja esitletakse seda kõikidele maakonna raamatukogudele. Kõikide omavalitsuste juhtidele saadetakse lühikokkuvõtte nende valla raamatukogude eelmise aasta tegevusest koos omapoolsete kommentaaride ja soovitusetega.

Vastavalt vajadusele kogutakse aasta jooksul erinevaid andmeid raamatukogude teenuste, IT-taristu olukorra, lahtiolekuaegade jms kohta.

2021.a kaardistati küsitluse põhjal kõik maakonna raamatukogudes pakutavad teenused ja teenused, mille järgi oleks vajadus.

ERIALANE NÕUSTAMINE JA RAAMATUKOGUTÖÖTAJATE TÄIENDUSKOOLITUSE KORRALDAMINE

Lääne-Virumaa Keskraamatukogu korraldas maakonna raamatukoguhoidjatele 2021.aastal kümme infotundi ja täienduskoolitust. Nende hulgas kaks väljasõiduseminari Viimisi raamatukogusse ja ühe õppereisi Helsingi raamatukogudesse keskraamatukogu töötajatele. Koostöös ETKA Andrasega korraldati täiskasvanuhariduse koolituspäev.

Raamatukoguhoidjate koolitusvajaduse väljaselgitamiseks viidi läbi maakondlik küsitlus, koolitusteks taotleti rahastust Kultuuriministeeriumi raamatukogude arendamise programmist. Maakonna raamatukoguhoidjatega peeti kaheksa infotundi veebis, kus tehti kokkuvõtteid eelmisest aastast ja tutvustati 2021. aasta plaane, vabariiklike suurprojekte, arutati komplekteerimisega ja aruandlusega seotud küsimusi, aga ka raamatukogude töökorraldust kriisiolukorras ja piirangute ajal.

Maakonna raamatukogudega jagati ERÜ, kõrgkoolide, rahvakultuurikeskuse, rahvusarhiivi, rahvusraamatukogu ja teiste raamatukogude koolitusinfot ning infot veebis pakutavate erinevate raamatukogusid huvitavate koolituste kohta. Vahendati eriala puudutavat, vabariiklike arenduste kohta käivat teavet.

Raamatukogusid nõustati kogude komplekteerimisel, kvaliteedihindamisel, veebilehtede koostamisel, statistika kogumisel jm.

Maakonna raamatukoguhoidjatele on FB-s loodud grupp, kus jagatakse infot raamatukogudes toimunud huvitavaid ettevõtmiste, meedias ilmunud raamatukogusid puudutavaid või silmaringi laiendavaid artikleid ning infot huvipakkuvate veebikoolituste kohta. Eesmärk on ärgitada raamatukoguhoidjad rohkem omavahel suhtlema, ideid vahetama ning koostööd tegema.

Kõikidele raamatukoguhoidjatele ja vallaraamatukogude direktoritele viidi 2021. aastal läbi rahuloluküsitlus ning uuriti raamatukogudes pakutavaid teenuseid ning valmisolekut pakkuda uusi teenuseid. Sügisel külastasid direktor ja peaspetsialist kõiki omavalitsusi, kus kohtuti kõikide raamatukogutöötajatega ning arutati küsitluse vastuseid ja tehti omapoolseid ettepanekuid.

Koostöö maakonna raamatukogudega oli hea, pidev ja toimus tõrgeteta. Küsitluse tulemusena hindas maakonnaraamatukogu tegevuse riiklike ülesannete täitmisel maakonna raamatukogude direktoritest 77% väga heaks ja 23% heaks.